PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 109 (1500) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 24. maja 1950 Cena 15 lir

Govor maršala Tita letalcem na proslavi dneva letalstva

„Edina vaša naloga bo varovati našo socialistično domovino"

Resnica o Jugoslaviji si sedaj z vso naglico utira pot v vse dežele sveta in kmalu bo FLRJ stopila iz te borbe kot zmagovalka

BEOGRAD, 23. — Kakor smo že včeraj poročali, so v nedeljo v Jugoslaviji proslavljali dan letalstva. Maršal Tito je na zemunskem letališču pregledal letalske enote ter je pozdravil razvrščene enote oficirje in generale.

V pozdravnem nagovoru je maršal Tito med drugim dejal:

Vi imate čast, da kot borci v letalstvu varujete mirno graditev socialistične države. Nimate nobene druge naloge razen te, da varujete našo državo, da varujete njeno neodvisnost in da bdite nad mirnim delom ter gradite vijo lepše ter srečnejše bodočnosti naših narodov. Nikdar ne boste poslani v kakšno drugo državo, da bi ogrožali njeno neodvisnost, da bi služili nekakšnim osvajalnim smotrom. Za človeštvo bi bila sreča, če bi vse vojno letalstvo, ali vsaj njegov veliki del, imelo takšne smotre. Danes vam lahko tukaj smelo rečem, da bo vaša naloga samo varovanje naše socialistične domovine.

Nato si je maršal Tito ogledal letala domače konstrukcije. Po svečanosti pa je na zakuski ob navdušenem pozdravljanju dejal med drugim:

Priznati vam moram, da sem danes nadvse srečen, da sem lahko prvič od ustanovitve nove Jugoslavije in našega letalstva izročil našim letalcem orožje naše lastne proizvodnje. To je bila naša težnja od vsega začetka. Toda napori naše države, da bi se čimprej zgradila ter ustvarila pogoje za boljše in srečnejše življenje naših ljudi, nam niso dovolili, da bi to izvršili v taki meri, kot smo želeli. Sicer pa tedaj to ni bilo najvažnejše. Ni bilo najvažnejše, da vam damo stroje, marveč da imamo kadre, saj brez kadrov ne bi ljudi stroji imeli prave vrednosti. Sedaj imamo prvo i drugo. Sedaj imamo kadre in stroje. Odsiej bomo, kar sem globoko prepričan, ob vedno večjem in večjem ustvarjanju in nenehnem izpopolnjevanju novih strojev omogočili, da se bo čedalje večje in večje število naših kadrov posvetilo tej vrsti vojaške oboroževanja — letalstvu.

Tovariši, vi vidite, da danes odločujoči ljudje v svetu ne mislijo na mirno življenje in mirno delo, marveč hočejo vojno. To ni svet delovnih ljudi, ki hočejo urejevati medsebojna vprašanja na miren način. Nikdar se niso mogli o čemer koli spozameti, marveč groze drug drugemu z atomskim orožjem, s številčno silo, vojaško tehniko itd.

Naša država je po številu majhna, majhna je tudi po ozemlju, velika pa je po duhu. Naši ljudje, naši kadri, naše ljudstvo, naši delovni ljudje v tovarnah, v vojski, v mestu in na vasi, so novi ljudje, ki so pristopili h graditvi svoje države, k ustvaritvi boljšega življenja, globoko prepričani, da bodo zmagali. Naši narodi se niso nadejali, da bodo v tem svojem prizadevanju, da bi si ustvarili boljšo bodočnost, naleteli na takšne zapreke. Sovjetska zveza je bila po veliki oktobrski revoluciji obkrožena od kapitalističnega sveta, vendar pa je imela vse simpatije svetovnega proletariata na svoji strani. Nova Jugoslavija je znašla v še hujšem položaju. Namesto da bi jo podpirala Sovjetska zveza in delovni ljudje vsega sveta, ni doživela samo to, da ji je Sovjetska zveza obrnila hrbet, marveč celo to, da hujska druge proti njej.

V svetu se bije sedaj bitka za ljudi, za napredne ljudi, ki morajo zvedeti resnico o naši državi, ki morajo vedeti, da ni resnica tisto, kar govore o njej, ki morajo videti, da je velika resnica, da naše ljudi preveva socialistični duh, da žive socialistično življenje, da ustvarjajo socializem v naši državi. Potemtakem ima naša država v tem velikem razdobju ustvarjanja, v borbi za utrditev svoje obrambne moči to nalogo, da doseže zmago v borbi za resnico v svetu, v borbi za ustvarjanje novih, boljših in pravičnejših odnosov med socialističnimi državami na svetu. Zato imate tudi vi, ljudje armade, življani naše socialistične države, katerih naloga je braniti svoj dom, svoje domovino, veliko in častno nalogo, omogočiti našim narodom, da z vsakdanjim delom praktično dokažejo, da ustvarjamo socializem, da nikakršna kapitalistična država, da ne mislimo stopiti v kapitalistični tabor, da želimo samo boljše življenje naših delovnih ljudi in da nam priznajo naše pravice.

Varovati morate to mirno graditev naših narodov. Poklicani ste, da čuvate naše socialistično nebo prav tako, kakor so drugi rodovi naše armade poklicani, da varujejo naše socialistično ozemlje. Vojno letalstvo je sedaj najpopolnejše orožje vojnega stroja in mnogo držav je v tem pogledu pred nami. Danes vam nismo mogli dati takšnega orožja, kakršno imajo sedaj velesile, s katerim se ponašajo in groze druga drugi. Upam pa, da bo prav kmalu napočil čas, ko vam bomo dali najsodobnejše orožje in ko tudi v tem ne bomo zaostajali za tehnično najbolj naprednimi državami. Odvisno je od nas samih, od napora naših narodov. Zastavljamo velike napore in zmagali bomo. Od vas pa je odvisno in vaša naloga je, da se seznanite s temi novimi orožjem.

Tovariši, žalostno je, da moramo komaj nekaj let po končani vojni govoriti o oboroževanju in ne o lepšem življenju, o ureditvi naših mest in vasi, o vsem, kar dela življenje lepše in srečnejše. Žal, govoriti moramo o tem, ker pa smo že v tem položaju, se moramo z vso resnobo ozreti nanj. Brez strahu pred kakršnimi koli težavami, brez strahu, da smo majhni, da nas je samo 16 miljonov, da je bila v vojni naša armada številčno majhna, ker bo ta armada velika po svojem duhu in po svoji zavesti in zaradi tega nepremagljiva, in z vero, da nas nihče ne bo zavrl pri ustvarjanju naših nalog in graditvi naše socialistične domovine, korakamo naprej, da bi ustvarili državo, ki bo zgled drugim narodom. Sedaj je na svetu čedalje več naprednih ljudi, ki z vso naklonjenostjo gledajo na nas in na našo borbo. Videli ste že, da prodira skozi ta mrak resnica o nas v vse kraje zemeljske oble. Sedaj se napredni ljudje v svetu sprašujejo, zakaj ni Jugoslavija že stopila v imperialistični tabor. Prihajajo k nam in vidijo prav nasprotno, in to, kar vidijo pri nas, je najmočnejši dokaz, s katerim napredni ljudje v svetu spoznavajo, da je naša država nepravično obrekovana, da naše voditelje nepravično obrekujejo in da ni res, kar o nas zlohotno pripovedujejo.

Resnica o naši državi si sedaj z vso naglico utira pot v vse dele sveta, kmalu pa bo naša država stopila iz te borbe, ki ni nič lažja od naše narodnoosvobodilne borbe, kot zmagovalec.

Seveda se pa ta borba ne bo končala v kratkem razdobju, trajala bo dolgo, ker se bodo našli ljudje, ki bodo hoteli potrediti ideje svojim smotrom. Toda mi smo komunisti in moramo reči «ne» tamkaj, kjer je potrebno reči «ne». Ne smemo molčati zaradi nekakšnih višjih smotrov. Vi veste, da si ljudje sami sebi ustvarjajo smotre in da ni nekih nedotakljivih višjih smotrov. Smotri ne morejo biti neka abstraktna stvar, marveč izvirajo iz vsakdanjega življenja ljudi. Sedaj opravičuje Sovjetska zveza napade na nas z nekimi višjimi smotri. Če je ta smoter v tem, da bi bili vsi narodi podjarmljeni in da bi poslušali samo Moskvo, je to že znan in preizkušen smoter. Nam pa takšen smoter ni potreben. Naš najvišji smoter je, ustvariti našo socialistično zgraditev, dvigniti našo industrijo, elektrificirati našo državo, moderniziratí naše kmetijstvo, ustvariti zadruge, zgraditi ceste, šole in razne druge kulturne ustanove, skratka, dati našemu človeku vse, s čimer bo dosegel visoko kulturno življenjsko raven.

Belgija pred volitvami

BRUSELJ, 23. — Čez dva tedna bodo Belgijci poklicani na volitve. Volivna kampanja je sicer v polnem teku, toda v glavnem so ljudje brezbrižni zanjo. Volivna zborovanja so bolj slabo obskovana. Stranke, ki baje po lastnem zatrjevanju nimajo preveč denarja, so tudi znižale stroške za propagando. Tudi volivne liste kandidatov niso spremenjene in so prav take, kakor lani na junijskih volitvah. Edine izpremembe so na komunistični listi, na kateri je črtanih nekaj imen.

Krščanski socialisti so seveda prepričani, da bodo odnesli večino na volitvah ter da se bo kralj na ta način vrnil. Socialisti zahtevajo rešitev dinastičnega vprašanja v smislu Spaakovih izjav, «da se prepreči dokončno zastrupitev življenja Belgije» ter so predložili razne zahteve na sindikalnem polju; popolna zaposlitev, 40 urni delavni tednik, znižanje trošarin, reformo politične strukture in podobno.

Liberalci so s svoje strani predvsem poudarili znižanje neposrednih trošarin, in sicer za 25 odst. Težko je, da bo stranka obdržala svoje pozicije v Flandriji, kjer so se volivci izrekli za kraljev povratek, medtem ko so pa liberalci povzročili krizo prav zaradi svojega nasprotovanja.

SINGAPUR, 23. — Guverner Singapura Gimson je odbil zahtevo indonezijske vlade, da bi izročil bivšega pustolovca kapitana Westerlinga.

VELIKO ZANIMANJE za zagrebški velesejem

Iz leta v leto rekordno raste število razstavljalcev in obiskovalcev - Letošnji velesejem bo od 23. sept. do 9. okt.

ZAGREB, 23. — Dvanajst, evropskih in ameriških držav se je do sedaj prijavilo za sodelovanje na letošnjem zagrebškem velesejmu, ki bo od 23. septembra do 9. oktobra. Razstavljalci iz Italije, Avstrije, zahodne cone Nemčije in Anglije so zaprosili dvakrat več razstavljalnega prostora kakor lansko leto. Ker bo imel letošnji velesejem izključno trgovinski značaj, bo največji del izložbenega prostora stavljen na razpolago inozemskim razstavljalcem in domačim podjetjem, ki bodo razstavila izvozne artikle. Letos bo inozemskim razstavljalcem skupno dodeljeno 40 odst. več prostora kakor lansko leto. Vsa inozemska in domača izvozna podjetja bodo razstavila v starem delu velesejma, dročim se bodo v novem delu prikazovali uspehi jugoslovanske težke industrije, ladjedelništva, lahke industrije in turizma. Inozemski razstavljalci, kakor je do sedaj znano, bodo prikazovali na zagrebškem velesejmu proizvode, ki so vsebovani v trgovinskih dogovorih z Jugoslavijo, kakor tudi zadnje tehnične novosti. Vse blago, namenjeno za razstavljanje na velesejmu, je prosto uvoznih carin in dovoljenja za uvoz. Ravno tako bodo vsi inozemski gostje, ki bodo prišli na velesejem, dobili brezplačne vizume. Tudi letos bo za vse razstavljalce in obiskovalce dovoljen 50 odst. popust na vseh prevoznih sredstvih.

Letošnji zagrebški velesejem bo četrti po vojni. Tradicija mednarodnega sejma v Zagrebu pa izhaja še od leta 1909, ko je bil ustanovljen zagrebški zbor, ustanova za prirejanje mednarodnih sejmov, ki se šteje med najstarejše ustanove te vrste v Evropi.

Po osvoboditvi je zanimanje za velesejem tako narastlo, da ni uprava velesejma niti eno leto uspela, da bi interesentom zajamčila toliko prostora, kolikor so ga zaprosili. Tudi lansko leto, ko je bil z zgraditvijo novih paviljonov izložbeni prostor povečan za okoli 80 odst., je bilo možno zadovoljiti samo delno zahtevam razstavljalcem iz inozemstva. Iz leta v leto rekordno raste tudi število razstavljalcev in obiskovalcev. Dočim je bilo na prvem povojnem velesejmu 783 razstavljalcev in 258 tisoč obiskovalcev, je lansko leto število razstavljalcev naraslo na okoli 1500, število obiskovalcev pa na preko 600.000.

Neiskrena politika Anglije do LR Kitajske

PEKING, 23. — Vlada LR Kitajske je v red 15 dnevi izročila angleški vladi protestno noto v zvezi s potrebo razčiščenja odnosov med LR Kitajsko in Anglijo. Vlada LR Kitajske namreč zahteva od angleške vlade, naj se že jasno izjavi o svojem stališču do prestavnika nacionalistične Kitajske v OZN in o pravici kitajske ljudske vlade do kitajskega premoženja v inozemstvu.

Dalje se vlada LR Kitajske pritožuje, ker angleška vlada še ni popolnoma prekinila svojih odnosov s kuomintangovimi ostanki. Vlada LR Kitajske je dala tudi kratek pregled odnosov med LR Kitajsko in Anglijo od časa, ko je angleška vlada izrazila željo, da vzpostavi redne diplomatske odnose z osrednjo ljudsko vlado kitajske republike. Kitajska vlada opozarja, da se je na glasovanjih ali ima predstavnik LR Kitajske pravico sodelovati v organih OZN, Anglija sistematično vzdržala glasovanja. V noti se kitajska vlada pritožuje, da angleške oblasti niso podvzele primernih ukrepov za zaščito letal v Hong Kongu, ki so pripadale osrednji ljudski vladi.

V angleških uradnih krogih pravijo, da bodo to vprašanje obravnavali jutri v spodnji zbornici, ko bo o tej zadevi poročal predstavnik vlade.

100 tisoč nemških delavcev zaposlenih v Franciji

FRANKFURT OB MENI, 23. — Merodajne oblasti v Zahodni Nemčiji so izdale statistike, iz katerih je razvidno, da je trenutno 100 tisoč nemških delavcev zaposlenih v Franciji, bodisi kot strokovni delavci v gradbeni industriji v poljedelstvu in drugod. Ti delavci so predvsem bivši vojni ujetniki, ki so po končani vojni ostali v Franciji. Mnogi so naravnost poklicali svoje družine v Francijo, ostali pa so se poročili s Francozinjami.

Kaj pravijo v Rimu o Sforzovem poročilu

RIM, 23. — Danes zjutraj je bila seja vlade, kateri je predsedoval De Gasperi. Minister za zunanje zadeve grof Carlo Sforza je predložil dolgo poročilo o delu 12 ministrov za zunanje zadeve držav atlantskega pakta, ki so se zbrali nedavno v Rimu. Grof Sforza je vlado seznanil z razgovori, ki jih je imel v Londonu z ministri za zunanje zadeve Anglije, ZDA in Francije.

Potem ko je vlada poslušala poročilo grofa Sforze o razgovorih, ki jih je imel v Londonu, posebno pa se o razgovorih v zvezi z vprašanjem Trsta in STO-ja, je v komunikeju izdanem po končani seji «izrazila željo, da se med Italijo in Jugoslavijo začnejo neposredna pogajanja». Komunike pravi, da je grof Sforza «opisal svojim kolegom ameriškemu, angleškemu in francoskemu ministru resnost sedanjega položaja v coni B». Ministrski svet je odobril delo, ki ga je opravil italijanski zunanji minister v Londonu, in ga povabil, «naj odločno nadaljuje, da bosta zajamčena varnost imovine in oseb in svobodno gibanje na vsem Tržaškem ozemlju, da bodo tako ustvarjeni potrebni pogoji za soglasno mirno rešitev vseh političnih in gospodarskih vprašanj na Jadranu».

Moskovska «Pravda» je v zvezi z obtožbami, da ameriška vlada ne odgovarja na sovjetske protestne note omenila sovjetsko noto od 20. aprila, ki pravi, da so tri zahodne velesile kršile mirovno pogodbo z Italijo glede Trsta. «Pravda» piše, da vse tri velesile še sedaj niso odgovorile na to protestno noto.

ZA NAŠO PETO OBLETNICO

Pozdrav SNG

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA SVOBODNO TRZASKO OZEMLJE se spominja z globoko hvaležnostjo stalne pomoči, ki mu jo nudi «Primorski dnevnik» pri organizaciji predstav z vestnim napovedovanjem in pripravljanjem premier in posameznih uprizoritev.

Nenadomestljive so usluge, ki jih izkazuje gledališču s tem, da seznanja občinstvo z novimi deli, da opozarja v poučnih in kritičnih člankih na umetniške in socialne vrednote posameznih del in širi gledališko vzgojo.

Prav posebej se zahvaljuje SNG za pomoč v dolgi in težavni borbi za gledališko dvorano v Trstu. To prizadevanje «Primorskega dnevnika» osvetljuje vsestransko naše gledališke potrebe, vzdržuje med tržaškimi Slovenci živo zanimanje za ugodno rešitev tega pereča vprašanja in pripravlja pot odločitvam, ki morajo popraviti krivične posledice fašističnega požiga Narodnega doma v Trstu.

Z željo, da bi se «Primorski dnevnik» še nadalje uveljavljal na gledališkem področju z isto odločnostjo in žilavostjo kakor doslej, mu kličemo ob njegovem jubileju: Na mnoga leta!

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA SVOBODNO TRZASKO OZEMLJE

OF V. okraja

Uredništvu «Primorskega dnevnika». — Okrajni odbor OF V. okraja pošilja s svoje seje 20. t. m. ob peti obletnici izhajanja «Primorskega dnevnika» borbene pozdrave z željo, da bi se tudi v bodočnosti kot sedaj boril za pridobitve narodnoosvobodilne borbe. «Primorski dnevnik» je vzgajal našo ljudstvo v bratstvu z italijanskim narodom in stalno razkrinkaval reakcijo in kominformistične laži.

Podpirali bomo naš «Primorski dnevnik» tudi v njegovi nadaljnji borbi za zmago pravice in resnice. Naj živi «Primorski dnevnik», glasilo Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Tržaško ozemlje!

Gregorčičeva založba

Iskreno vam čestitamo ob jubileju petletnice junaške borbe za pravice delovnega ljudstva in Slovencev, za bratstvo med narodi, za resničen mir. Ta borba je že sama po sebi vključevala od prvega početka dalje ostro borbo za slovensko kulturo v Trstu in za njen najvišji izraz — slovensko knjigo. Hvaležni smo vam, ki ste vso to dobo v največji meri učili tržaško slovensko ljudstvo — zopet slovensko čitati in ste s tem pripravljali najtrdnejšo pot naši lepi knjigi.

GREGORČIČEVA ZALOŽBA - TRST

Sindikat SNG

«Primorskemu dnevniku», Trst. — Sindikat SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠCA v Trstu izreka najiskrenejše čestitke ob peti obletnici za vso njegovo borbo za resnično demokratična načela in za vsa prizadevanja sindikalnem gibanju v korist našega delovnega ljudstva. Obenem se ob tej priliki zahvaljujemo za vso gledališko propagando, kritike in razne polemike, kar je vse pripomoglo v borbi za naš obstoj in dviganju naše gledališke umetnosti korist primorskemu ljudstvu.

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

DRUGI DAN ZASEDANJA KONFERENCE UNESCO V FIRENCI

UNESCO naj skliče mednarodni kongres za mir je predložil včeraj delegat FLRJ V. Ribnikar

Kongres naj bi se vršil že letos v enem izmed evropskih mest - Na konferenci sodeluje 1200 delegatov, ki predstavljajo 56 držav

(Od našega poročevalca)

FIRENCE, 23. — Vsa med narodna javnost z velikim zanimanjem spremlja glavno konferenco organizacije UNESCO *(Organizacija Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo)*. Na letošnji konferenci sodeluje 1200 delegatov, ki predstavljajo 56 držav. UNESCO je pravi parlament predstavnikov kulture vsega sveta, parlament, ki potuje in menja vsako leto svoj sedež. Sklepi konferenc organizacije se vedno tudi izvajajo, kajti UNESCO razpolaga z velikimi denarnimi sredstvi in sicer z okrog osem milijonov dolarjev.

Kakor smo že poročali, se nahajajo med predstavniki 56 držav tudi predstavniki FLR Jugoslavije, ki se je letos prvič udeležila konference UNESCO.

Zadnja konferenca se je vršila v decembru 1948 v Beyrutu (Libanon), letošnjo konferenco pa je otvoril sam predsednik italijanske republike Einaudi, ki je v svojem govoru poudaril, da se vrši konferenca v Firenci, kjer je Dante Alighieri pred več kot šestimi stoletji izjavil, da so ljudje rojeni zato, da «sledijo kreposti in znanju». UNESCO ima v vsaki državi komisije, ki vzdržujejo zvezo z osrednjo organizacijo, ki se nahaja v Parizu na Avenue Kléber. Njen glavni ravnatelj je bil Julien Huxley, sedaj pa je Meksikanec *Don Jaime Torres Bodet*, bivši zunanji minister Meksika, ki je tudi pesnik in romanopisec; znan je zaradi svoje odločne borbe proti analfabetizmu v Meksiku. Zato ga smatrajo kot najsposobnejšega za borbo proti analfabetizmu na svetu sploh, predvsem pa v zaostalih državah, kar pomeni na štirih petinah sveta.

Italijo predstavlja veliko število 75 delegatov na čelu s prosvetnim ministrom Gonellom in senatorji Casatijem in Jacinijem.

Jugoslovanski delegaciji pa načeluje Vladislav Ribnikar, katerega imenovanje je konferenca — kot smo že poročali — soglasno odobrila skupaj z imenovanjem delegatov Brazilije, Francije, Kube, Libanona, Indije Anglije in ZDA. Jugoslovanski delegat se zelo aktivno udeležuje vseh del konference. Konferenci predseduje senator S. Jacini.

Na današnji seji UNESCO je jugoslovanski delegat Vladislav Ribnikar ostro napadel politiko kulturnega izolacionizma Sovjetske zveze in je kritiziral skupščino, ki je dovolila v svoji sredi delegacijo nacionalistične Kitajske. Izjavil je nato, da je Jugoslavija vedno sledila politiki sodelovanja v Vzhodni Evropi, ter je pripomnil: Danes nam izkušnja dokazuje, da se dobijo tako na Vzhodu kakor drugod iste težnje, ki nasprotujejo načelu enakopravnosti med malimi in velikimi narodi, težnje, ki predstavljajo grožnjo za neodvisnost narodov in za napredek njihove kulture. Jugoslovanski delegat je poudaril, da vojne niso posledica ideoloških nasprotstev, pač pa posledica kršitve načela enakopravnosti in neodvisnosti narodov.

Ribnikar je nato pripomnil, da je dolžnost konference UNESCO, da ne opusti nobene ugodne prilike za mednarodno sodelovanje. Izrazil je nato mnenje, da mora politika miru temeljiti na stvarnosti in upoštevati prihodnost, ter je izjavil, da iz teh vzrokov predstavlja še nadaljnja prisotnost Kuomintangove delegacije ne samo krivico za kitajsko ljudstvo, pač pa tudi težko oviro za delovanje UNESCO-a in za mednarodni mir. Ne moremo dovoliti, da bi ignorirali, je pripomnil jugoslovanski delegat, da Kuomintangova vlada ne predstavlja kitajskega ljudstva in da ima proti sebi vse kitajsko ljudstvo.

Omenil je nato nesramne žalitve, ki jih že dve leti izrekajo proti jugoslovanskim narodom Sovjetska zveza in države Vzhodne Evrope, ter je zaključil s predlogom, naj UNESCO da pobudo za sklicanje mednarodnega kongresa za mir in mednarodno sodelovanje, ki naj bi bil še letos v enem izmed evropskih mest. Priporočal je, naj glavni ravnatelj UNESCO pozove čim prej vse znanstvene, kulturne in vzgojne organizme, naj aktivno sodelujejo v kampanji za mir. Predložil je v tem smislu resolucijo konferenci.

P. PECAR

RIM, 23. Ves italijanski polotok je zajel val vročine. V Rimu se je živo srebro dvignilo do 31 stopinj, istotako v Campobasso. V Firencah in v Bolzanu so zaznamovali 28 stopinj včeraj.

Prodoren uspeh PD „S. Škamperle" v Banjaluki

(Od našega posebnega poročevalca po telefonu)

BANJALUKA, 23. — Svetoivanski tržaški pevski zbor «SLAVKO SKAMPERLE», ki je prispel v ponedeljek zjutraj v Banjaluko, je imel danes tukaj svoj prvi koncert. Potem ko so si člani zbora ogledali tukajšnji muzej, napravili izlet v prekrasno banjaluško okolico ter obiskali nekatere tovarne, je tukajšnje kulturno-prosvetno društvo «P. LAZIĆ» priredilo v svojih prostorih sprejem, ki se je razvil v manifestacijo bratstva in ljubezni tukajšnjega prebivalstva s tovariši iz Trsta.

Za današnji koncert je občinstvo napolnilo dvorano še preden so pevci dospeli v Dom jugoslovanske armije, kjer se je prireditev vršila. Uspeh in učinek, ki ga je dosegel zbor je edinstven ne samo po sodbi na podlagi navdušenja občinstva, temveč tudi po splošni kritiki strokovnjakov.

Jutri zjutraj odpotuje zbor «SLAVKO SKAMPERLE» v zgodovinsko Jajce, kjer priredi zvečer koncert.

V četrtek pa nadaljuje potovanje v Sarajevo.

R. RAUBER

Kodeks za tisk in novinarje

NEW YORK, 23. — Podkomisija OZN za svobodo informacij in tiska je konec prvega tedna svojega zasedanja v Montevideu sprejela «etiški kodeks» za tisk in novinarje. V sprejetem kodeksu je med drugim rečeno da osebni interesi ne smejo niti najmanj vplivati na profesionalno stališče novinarja.

Sprejem plačila za objavljanje ali preprečitev objave kake vesti se smatra za najtežji profesionalni prekršek.

Ravno tako se klevete vsake vrste, neosnovane obtožbe in plagiati ravno tako smatrajo za težke profesionalne prekrške. Kodeks predvideva dalje, da se mora vsaka objavljena informacija, za katero se bo ugotovilo, da ni točna, prostovoljno in takoj popraviti. Vse nepotrjene vesti in glasovi se morajo vedno preveriti.

Jugoslovanski delegat Stevan Dedijer je na zasedanju podkomisije poudaril, da mora biti vsak novinar obvezan ugotoviti točnost. Kot primer netočnega obveščanja je navedel, da so nekateri listi ZDA citirali netočno vest iz biltena sovjetskega veleposlaništva v Washingtonu v katerem se je trdilo, da Jugoslavija uporablja pripadnike bivših nemških čet SS za teroristične namene. Proti etiškemu kodeksu so se oglasili predstavniki Velike Britanije in ZDA.

Obsedno stanje v Cuzco

LIMA, 23. — Obsedno stanje je vlada razglasila v mestu Cuzco, kjer je potres v nedeljo uničil velik del mesta. Meščani naiboli prizadetih predelov mesta imajo posebno dovoljenje, da lahko svobodno krožijo. Mesto je še vedno brez vode in luči. Prav tako so prekinjene še vedno vse prometne zveze. V mesto pa se je povrnil mir in prebivalstvo je začelo čistiti ruševine. Prve priče, ki so prišle iz Cuzca v Limo, pravijo, da je bilo mesto epicenter potresa. Potresni sunek je trajal 40 sekund.

Stalinova nagrada odvzeta sovjetskemu znanstveniku

MOSKVA, 23. — Prvič odkar so začeli podeljevati Stalinovo nagrado, so to nagrado odvzeli sovjetskemu znanstveniku. Prizadeti je zgodovinar Gueidar Susein iz Azerbejdžana, ki je leta 1949 dobil Stalinovo nagrado, ko je izdal knjigo o zgodovini družbe in o filozofskem razvoju v Azerbejdžanu v 19. stoletju. V tej knjigi je namreč Gueider Susein poveličeval tedanje nacionalistične upore, ki so izbruhnili v Azerbejdžanu proti carskemu nasilju. Pisec knjige je te upore označil kot osvobodilna gibanja.

Odbor za podeljevanje Stalinove nagrade, ki je predlagal odvzem nagrade, smatra namreč, da so bila ta gibanja reakcionarna in nacionalistična, ki so koristila je angleškemu kapitalizmu in turškim sultanom.

Lie se je sestal z Bevinom

Danes potuje v Združene države Amerike, kjer se bo sestal s Trumanom - Komentarji in ugibanja o njegovih razgovorih

LONDON, 23. — Glavni tajnik OZN Trygve Lie je danes zjutraj prispel na železniško postajo Viktoria v Londonu.

Lie je popoldne obiskal Bevina na zunanjem ministrstvu. Razgovor je trajal 1 uro. Po razgovoru ni hotel Lie dati nobenih izjav. Mislijo, da so bila predmet razgovora vprašanja v zvezi z OZN. Zvečer se je glavni tajnik OZN sestal s predsednikom vlade Attleejem. Predmet razgovorov je bil brezdvomno izid Lievega potovanja v Moskvo in pa sestanki, ki jih je tam imel s Stalinom in Višinskim. Jutri bo Lie odpotoval z letalom v New York, oziroma v Washington, kjer se bo sestal s Trumanom in Achesonom.

Spomenica z 10 točkami v zvezi s predlogom o 20 letnem miru, katero je Trygve Lie v imenu OZN izročil vsakemu ministru za zunanje zadeve, s katerim se je srečal, predvideva periodično sklicanja Varnostnega sveta, katerih bi se udeležili tudi ministri za zunanje zadeve držav članic rednega Varnostnega sveta. Na teh periodičnih sestankih bi razpravljali o mednarodnem nadzorstvu nad atomsko energijo, o sprejemu novih članov, o ustanovitvi mednarodne vojske itd. V spomenici je rečeno, da bi se ti sestanki vršili v Evropi v Ženevi, Parizu ali Londonu.

Z druge strani trdijo, da je Lie izročil še drugo spomenico pravnega značaja, ki je bila sicer že objavljena meseca marca. Ta spomenica skuša določiti možnost sprejema LR Kitajske v OZN, ne da bi čakali, da bi vse članice OZN priznale LR Kitajsko. V nasprotju s temi vestmi pa v pariških uradnih krogih trdijo, da Trygve Lie med svojim obiskom v Parizu ni izročil nobene spomenice Robertu Schumanu.

Čeprav je izid Trygve Lieve misije v Moskvo zavit v nekakšno tajnost, kaže, da je ta misija nekaj le dosegla, saj to, na kar je upala obnovo posvetovanj štirih velesil v okviru Varnostnega sveta OZN. Če bo sprejeta LR Kitajska v OZN je zelo verjetno, da se bodo obnovili sestanki v Varnostnem svetu.

Nasprotno pa pesimisti opozarjajo na hladno in previdno Lievo vedenje do novinarjev in na stališče, ki ga je zavzela Sovjetska zveza v zvezi s sprejemom LR Kitajske v OZN. Ti pravijo, da bi bil Lie zgovornejši s tiskom, če bi v Moskvi dosegel uspešno in naglo rešitev.

Anglija se sedaj pogaja z drugimi člani Varnostnega sveta glede izključitve nacionalistične Kitajske in sprejetja LR Kitajske v OZN. Baje bo Anglija podprla predlog o sprejetju LR Kitajske, ko bo ta dosegla večino glasov v Varnostnem svetu. Lie kot kaže, upa, da bo LR Kitajska sprejeta v OZN in je v mirovnem načrtu, ki ga je predložil politikom velesil, izrazil prepričanje, da bodo po sprejetju Kitajske možni sestanki predstavnikov štirih velesil.

Bevin bo zopet operiran

LONDON, 23. — Uradno poročilo, ki je bilo izdano nocoj, pravi, da bo Bevin v torek spet odšel v bolnišnico, kjer bo operiran, nakar si bo vzel bolniški dopust. Kljub temu bo jutri Bevin v spodnji zbornici posegel v debato o zunanji politiki. Bevin je svoje zdravljenje prekinil pred konferenco treh ministrov v Londonu. Znano je, da se ni udeležil zadnje konference angleške laburistične stranke.

Tibet pred osvoboditvijo

PEKING, 23. — Podpredsednik ljudske vlade pokrajine Čingsi, Hsiao je imel radijski govor, v katerem je pozval Tibetance ter jih rotil, naj osvobodijo Tibet brez prelivanja krvi. Hsiao je obljubil, da bo po osvoboditvi užival tudi Tibet pokrajinsko avtonomijo. Dodal pa je, da je kitajska vojska dovolj močna, da v primeru potrebe osvobodi Tibet

Tudi Noseku ne zaupajo sovjeti

PRAGA, 23. — Na predlog ministra za notranje zadeve Vaclava Noseka je češkoslovaška vlada na svoji tedenski seji danes sklenila ustanoviti ministrstvo za državno varnost. Predsednik republike pa je imenoval Ladislava Koprivo, poslanca v parlamentu za ministra državne varnosti.

S tem svojim sklepom je ministrski svet prav za prav odvzel Noseku, ki je bil minister za notranje zadeve, njegovo oblast. Noseku pa so prepustili nič manj kot mesto glavnega upravnika občin. Jasno je, da bo odslej naprej Kopriva vodil policijske sile zbrane pod njegovim vodstvom. Ta korak kaže, da se Sovjetski voditelji ne zanesejo preveč na Noseka. Po tihem izginotju Clementisa je Nosek bil edini član vlade, ki je bil med vojno in okupacijo v Londonu, medtem ko je Kopriva skušal zbežati v Sovjetsko zvezo. Nacisti so ga tedaj zajeli in ga odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau.

Ladislav Kopriva je glavni podtajnik češkoslovaške KP leta 1935. je bil izvoljen za komunističnega poslanca v češkoslovaški parlament. 1939 so ga nacisti aretirali in poslali v Dachau. Tam se je srečal s Zapotockim in Dolandskim, ki sta sedaj člana vlade.

Zahodne sile obtožujejo SZ da je ustanovila vojaško enoto v Vzhodni Nemčiji

MOSKVA, 23. — Ameriška angleška in francoska vlada so danes preko svojih poslanikov v Moskvi izročile sovjetski vladi protestne note, v katerih obtožujejo Sovjetsko zvezo, da je kršila svoje prejšnje obveznosti, ker je v Vzhodni Nemčiji ustanovila policijsko silo, ki je presegla okvir običajne policije. Omenjene vlade menijo, da je ta policijski zbor Zahodne Nemčije dejansko vojaška sila, ki je dosegla 50 tisoč mož. Note pravijo, da je ta policijska sila vojaško izvežbana, oborožena z vsemi vrstami orožja: s topništvom, oklopnim orožjem, strojnicami, s protitalskim topništvom, metalci min in tanki.

Vse tri vlade zahtevajo, naj Sovjetska zveza takoj razpusti te vojaške edinice v Vzhodni Nemčiji, in sicer v smislu načel popolne razorožitve in demilitarizacije Nemčije, ki je prišla do izraza ob kapitulaciji nacistične Nemčije 5. junija 1945.

Isto načelo je bilo ponovno sprejeto s sporazumom 29. septembra istega leta. V zvezi s temi načelije kontrolni svet (zakon št. 34) sklenil razpustiti vse nemške vojaške formacije in razglasil za nezakonito vse bodoče formacije ali obnovo vojaških organizacij.

BEOGRAD, 23. — Proti koncu tega meseca bodo v Beogradu odprli razstavo francoskega slikarstva iz devetnajstega stoletja. Razstavljena bodo dela slikarjev Delcroixa, Courbeta, Corotta, Mileta in Receaua.

LONDON, 23. — Sindikat funkcionarjev osrednje uprave, ki so se sestali na kongresu v Prestaty, je soglasno sklenil zahtevati takojšnjo obnovo pogajanj z vlado za povišanje mezd.

Joze del Bario: ODPRTO PISMO POLITBIROJU CK KOMPARTIJE ŠPANIJE | 1.

Z gonjo proti „titoistom" skušate prikriti lastne krivice

Eden izmed vodilnih španskih komunistov JOZE DEL BARIO, kovinar, bivši član Centralnega komiteja Komunistične partije Španije in delegat CK KPS na VI. in VII. kongresu Kominterne, je poslal Politbiroju CK KP Španije odprto pismo, v katerem kritizira revizionistično politiko CK VKP(b) in današnjega vodstva španske Partije. Pismo se glasi:

«Od časa do časa me napadate v vaših dolgočasnih tednikih «Mundo obrero» in «Lucha». Trdili ste, da sem agent Hitlerja, Mussolinija in Falange. Trdili ste tudi da sem agent angloameriškega vohunstva. Zdaj kaže — nedvomno zaradi mojega stališča, ki očitno nasprotuje gonji, katero so sprožili šefi KP ZSSR proti Jugoslaviji — da znova čutite potrebo neizprosno obsuti me z vašimi običajnimi žalitvami, ki so, kakor vedno, polne grobosti.

Zaradi vseh teh laži bi vas lahko spravil v kočljiv položaj. Vendar pa se za zdaj omejujem na to, da odgovorim na vaše laži s političnimi argumenti.

ZA RESNICNO SVOBODNO IN LJUDSKO REPUBLIKO BREZ DIKTATA OD ZUNAJ

Čudite se, da menim — kar sem različno povedal vedno, kadar se mi je nudila priložnost — da če se španski komunisti in socialisti revolucionarji, z njimi pa vsi napredni ljudje, zanimajo (kar drži) za rešitev glavnih problemov, ki se pojavlj

TRŽAŠKI DNEVNIK

GOSTOVANJE KOMORNEGA ZBORA V ZAGREBU IN BEOGRADU

S slovensko pesmijo med srbske in hrvatske brate

Od 13. do 21. maja je gostoval v Jugoslaviji Komorni zbor iz Trsta. Priredil je tri koncerte, in sicer v Zagrebu v «Domu prosvete» ter v Beogradu na Kolarčevi univerzi in v «Domu armije».

Spored je obsegal narodne, umetne in partizanske ter udarne pesmi. Povsod so tržaški pevci dosegli prodoren uspeh in glasbeniki, ki so se koncertov udeležili, so se pohvalno izrazili o dirigentu Vrabcu ter o zboru češ da je zelo muzikalno in iskreno izvajal program, kateremu je bil zbor popolnoma dorasel. Posebno so ogrele narodne pesmi; navdušili sta tudi Vrabčevi «Bilečanka», ki so jo s posebnim zanimanjem sprejeli, ter «Slovenska pesem».

Izjave glasbenikov in topel sprejem koncertne publike so dokaz uspeha Komornega zbora, ki zasluži priznanje še toliko bolj, ker deluje v tako težkih prilikah.

Poleg koncertov so petje Komornega zbora posneli na trak v zagrebškem in beograjskem radiostudiu.

Naša koncertna turneja po Jugoslaviji pa ni bila omejena le na tri postope. Morda najprisrčnejše doživetje našega gostovanja je bil nastop v tovarni kablov «Elka». V veliki sindikalni dvorani se je zbralo mnogo delavcev in delavk, ki so z navdušenjem spremljali petje Tržačanov in jim ploskali tako, da so pevci morali še in še dodajati.

Po ogledu tovarne so nas delavci zadržali v svoji sredi in v veselem razpoloženju in razgovoru smo si kmalu postali najbližji tovariši.

Napredek mesta Zagreba, delo frontovcev, ki grade stanovanjska poslopja, ceste, tramvajske proge, vse nas je navdušilo. Občudovali smo njihovo nezlomljivo voljo, da grade dalje, kljub nečloveškim naporom slehernega posameznika in nečloveški gonji sovražnih kominformističnih držav.

V kratkih dneh, ki smo jih preživeli v Zagrebu, smo spoznali le male dele novega življenja. Obiskali smo dečje domove in občutili vso skrb, ki jo ljudska oblast posveča najmlajšim. Tudi tam so pevci Komornega zbora zapeli in predšolski kot šolski otroci so s svetlimi očmi poslušali «Polžka», «Vrabce» in «Barčico».

Ogledali smo si pionirsko mesto z vsemi malimi stanovanjskimi hišami za pionirje, z veliko restavracijo, tehnično delavnico, ki jo grade. V pionirskem mestu bodo v kratkem postavili šolo, pošto, skratka vse, kar mora imeti pravo mesto. Na tem griču sredi zelenja bodo pionirji preživeli po dva meseca in se pod najboljšim pedagoškim vodstvom vzgajali v kolektivu za dobre tovariše.

Naši gostitelji so nas z avtobusi peljali tudi na Sleme, da vidimo z vrha zagrebške gore daleč na jug preko Save, Hrvatsko Zagorje in razsežni Zagreb. Tudi na Slemenu je zadonela naša pesem in našla prijazen odmev pri slučajnih gostih v domu.

Ogledali smo si etnografski muzej z vsem narodnim bogastvom razstavo iz narodnoosvobodilne borbe hrvatskega naroda ter razstavo lokalne industrije, ki kaže velik gospodarski napredek republike.

V četrtek 18. maja smo se odpeljali proti Beogradu. Najbolj nas je že na prvi pogled presenetilo, da v vsem Beogradu, pa čeprav je bil tako močno porušen med vojno, sploh ne opaziš razvalin. Povsod se dvigajo nove palače, povsod gradijo, posebno veliko gradbišče pa je Novi Beograd s svojim študentskim naseljem. Skoro ne moreš razumeti, da se je dežela, ki je bila v vojni toliko prizadeta, tako dvignila. Ko pa govoriš z ljudmi, spoznaš, da so tudi ljudje novi in ti novi ljudje, polni volje do dela, ljubezni do domovine in borbeni, so sposobni dvigati svojo deželo tako, kot jo dvigajo Jugoslovani.

Drugi dan po uspelem koncertu v Kolarčevi dvorani smo se odpeljali na Avalo. Na grob Neznanega junaka smo položili cvetje, ki smo ga dobili prejšnji dan na koncertu. Zbor je zapel «Žrtvam» in počastil spomin padlih z enominutnim molkom.

Zaradi edinstvenega razgleda, se z Avale nismo mogli zlepa odpraviti. Pred nami je ležala Sumadija tam daleč Kosmaj planina, središče srbskega upora in težkih borb. Mnogo so žrtvovali jugoslovanski narodi, toda njihove žrtve niso bile zaman: danes uživajo novo življenje, ki je polno uspehov in zmag.

Tak narod mora živeti in spoznanje njegove moči in življenjske sile nam daje trdno vero v zmago njegove pravične borbe. To nas pa tudi krepi v našem spoznanju, da bomo dosegli svojo svobodo le, če bomo tesno naslonjeni na jugoslovanske narode. Povezava z njimi nam bo tudi pomagala doseči nove uspehe v politični in kulturni borbi na našem ozemlju.

N. M.

Z gonjo proti „titoistom" skušate prikriti lastne krivice

(Nadaljevanje s 1. strani.)

znašli v podobnem položaju kakor Jugoslovani, nihče ne bi mogel preprečiti naše revolte, čeprav smo globoko hvaležni Sovjetski zvezi za prejeto pomoč. Množice bi se same potrudile, da bi brezobzirno odstranile vse tiste med vami, ki bi se hoteli igrati kvislinge.

BODOČNOST EVROPSKEGA IN SVETOVNEGA SOCIALIZMA JE TESNO POVEZANA Z ZMAGO V BOJU, KI GA BIJEJO JUGOSLOVANSKI KOMUNISTI

Jeza vam zastira pogled, ker veste, da se komunistom in socialistom odpira pot, ideja o namenu skupnega proučevanja glavnih problemov, ki stopajo pred nas, da bi posamez in kolektivno pomagali pojasniti te probleme Spancem. Drznem si pripomniti, da je naša dolžnost prispevati naše številne izkušnje, ki so zelo važne. Tako bomo po možnosti pripomogli, da bomo našli pravilno rešitev. Drznem si to trditi, ker verujem, da je bodočnost evropskega in svetovnega socializma tesno povezana z zmago v boju, ki ga tako hrabro bijejo jugoslovanski komunisti, v boju, ki jim je bil vsiljen na političnem in na ideološkem področju. To prepričanje se širi med našimi tovariši iz dneva v dan. Razvoj, karakteristika tega boja vpričo širokih množic, ki jih je treba zainteresirati in jim pojasniti, da bodo lahko do kraja sledile razvoju, nas bo privedel do uspehov neprecenljive pozitivne vrednosti. Te uspehe bo španski socializem v zelo veliki meri uporabil.

Jaz in mnogi tovariši, ki niso in nočejo postati antikomunisti, niti protisovjetsko razpoloženi elementi, ki pa so politično dovolj razgledani in revolucionarno izkušeni, da razumejo zgodovinski pomen «jugoslovanskega vprašanja», mi vsi verujemo, da je to vprašanje povezano z nami vsemi. Jugoslovanski borci, ki so bili v Španiji in ki so nam pomagali v boju proti fašizmu, so pravilno postavili problem, ko so se sestali v Beogradu, da bi kolektivno temeljito odgovorili na lažna poročila obtožnice budimpeštanske farse proti Raiku. Vaše obrekovanje teh jugoslovanskih borcev proti fašizmu pa je žalitev časti za vse komuniste in vse protifašiste Španije sploh.

Očitno postaja, da kakor je bilo vprašanje republikanske Španije leta 1936. stvar vsega naprednega človeštva, ne pa privatna zadeva Spancev, tako je zdaj resnica o novi Jugoslaviji stvar delavskega sveta, ki se bori za napredno bodočnost, za svobodo in mir med narodi, ki si vladajo sami in ki so solidarni in nesebični. To ni samo privatna zadeva jugoslovanskih protifašistov. To vprašanje neposredno zanima delavski in demokratični svet vseh dežel in vsake dežele na svetu. Imenujete nas «titoiste» in nas hočete s tem žaliti, čeprav nismo mi krivi, da je Stalin (avtor slavne fraze o Španiji) prevzel naše in na svojo Partijo velikansko odgovornost za začetek obdobja vojskovanja med socialističnimi deželami. Logična posledica tega je slabitev in razcep delavskega demokratičnega in protiimperialističnega gibanja v vsaki posamezni deželi in na vsem svetu.

Z GONJO PROTI «TITOISTOM» SKUSATE PRIKRITI LASTNE KRIVICE

Razburjate se, če kdo tako govori — jaz in mnogi drugi tovariši pa se kljub temu izražamo tako — ker ne morete mirno prenašati dejstva, da se skuša kdo boriti za svobodo. Bojite se resnice. To stvar skušate skriti za histeričnim hrupom, ki ste ga zagnali proti «titoizmu». Ta hrup vas spravlja v očitno in smešno protislovje z vsem tistim, kar ste govorili o Titu in jugoslovanskih komunistih tja do zadnjega trenutka, preden ste zvedeli za resolucijo Kominforma proti socialistični Jugoslaviji. «Titoiste» imenujete tiste, ki diskutirajo z vami, zlasti pa tiste, ki vas opozarjajo (ne da bi se zmenili za vaše grožnje) na vaše velikanske odgovornosti za preživljanje fašizma v Španiji. Vi stalinisti, pionirji Kominforma, delite vzdevek «titoist» kot sinonim za fašiste. Da bi pa skušali prepričati svet, da je «titoist» in fašist isto, brez sramu širite povsod: da je Tito, t. j. voditelj in organizator armade Narodne osvoboditve, ki je premagala hitlerjevce, mussolinijevce, gestapovce in ovraše, povrhu pa še notranjo reakcijo, ter učinkovito pripomogla k zmagi zaveznikov nad nacifašizmom, da je Tito, ki je že med borbo ob navdušenem sodelovanju svojih narodov ustvaril temelje Ljudske federativne republike na poti v socializem, da je ta in takšen Tito enak Francu, ki je ob pomoči drugih generalov in kot oborožena pest združene fašistične reakcije v Španiji razbil našo ljudsko republiko, še prej pa sklenil pakt s Hitlerjem in Mussolinijem, ki sta ga dobro plačala. In ni vas sram

(Nadaljevanje sledi)

*

PEKING, 23. — Tiskovna agencija Nova Kitajska poroča, da je ravnateljstvo pošte sklenilo postaviti telefonsko in telegrafsko zvezo med Pekingom in Moskvo. Agencija dodaja, da bo ta nova zveza dolga 10 tisoč km ter da bo pri postavitvi zaposlenih 50 tisoč delavcev.

11. junij - Dan slovenske kulture

NASTOPILI BODO TUDI PEVSKI ZBORI

Naša slovenska pesem bo v tem dnevu zazvenela posebno lepo in mogočno. — Pevci, pripravite se za ta dan, da boste s pesmijo sprejeli drage goste, bratske pevske zbore in folklorne skupine iz Koroške, Slovenske Benečije, Goriške, Istre, Slovenije, ki bodo s svojimi nastopi dopolnili spored dneva slovenske kulture.

Vsak zbor bo zapel svoje pesmi. Poleg teh pa naj vsi pevski zbori tudi pridno vadijo Venturinijevo «V nove zarje», Kozinovo «Naša vojska» in Simonitijevo «Le vkup uboga gmajna», ki jo bodo zapeli skupno vsi sodelujoči pevski zbori.

Kamnoseški delavci nadaljujejo s stavko

Lastnik nabrežinskega kamnoloma „Cave Romane" še vedno dolguje svojim uslužbencem precejšnjo vsoto denarja

Kamnoseški delavci, zaposleni v nabrežinskem kamnolomu, še vedno stavkajo. Čeprav so sindikalni predstavniki pričeli takoj s pogajanji niso mogli doseči, da bi lastnik kamnoloma plačal dolg svojim uslužbencem.

Ker niso delavci prejeli že več časa tedenske plače, so bili precej zadolženi pri domačih trgovcih, ki jim pa nočejo več dajati živil. Tako so se hoteli nekateri delavci vrniti na svoje domove, da bi si poiskali novo službo. Ko pa so se zglasili pri lastniku kamnoloma, da bi jim zaenkrat izplačal vsaj toliko denarja, da bi z njim krili potne stroške, jim je ta odgovoril, da zaenkrat ne razpolaga s tolikim denarjem, da bi ugodil njihovim zahtevam. Obljubil jim je, da bo v čim krajšem času to stvar «uredil» ter poravnal vse zaostanke. Ker se je že pred dnevi odpeljal v Milan, od koder se še ni vrnil, so ostali delavci seveda brez plače in tudi brez dela.

Sicer se je pred dvema dnevoma zglasil v kamnolomu brat lastnika, ki je obljubil, da bo ta takoj po svojem povratku poravnal dolg, toda sedaj ni bilo še lastnika in denarja tudi ne.

Sindikalni predstavniki so se takoj obrnili tudi na urad za delo, kateremu so predložili pereče vprašanje. Predstavnik urada za delo, advokat Levitus, je izjavil, da se je za stvar pozanimal ter prejel zagotovilo, da bo dolg v čim krajšem času poravnan. Ker je doslej ostalo le pri obljubah, je advokat Levitus izročil vso zadevo v proučitev vojaški upravi.

Položaj kamnoseških delavcev je toliko težji, ker so že tako prejemali zelo nizke plače, s katerimi so se komaj preživljali. Večina teh delavcev so družinski poglavarji, ki morajo skrbeti za veččlansko družino; zamislimo si, v kakšnih razmerah živijo sedaj ko niso prejeli že skoraj dva meseca svoje plače.

Naši čitatelji se bodo prav gotovo spomnili, da smo v našem časopisu pred časom že govorili o stavki kamnoseških delavcev iz Nabrežine, s katero so hoteli prisiliti lastnika kamnoloma, da bi jim izplačal zaostanke plač. Stavka je trajala več dni; le po dolgih pogajanjih je sindikalnim predstavnikom uspelo ugodno rešiti to zadevo. Delavci so mislili, da se stvar ne bo ponovila.

Prepričani, da bodo lahko le z odločnim nastopom rešili to vprašanje, so nabrežinski kamnoseški delavci sklenili nadaljevati s stavko, dokler jim lastnik ne bo plačal vsega dolga. Če bo lastnik kamnoloma držal svojo besedo, bi moralo biti vprašanje že v teh dneh ugodno rešeno.

Počitniške kolonije

Poziv staršem

Odbor za počitniške kolonije poziva starše otrok iz sledečih sektorjev: Barkovlje, Greta, Rojan, Skorklja, Belveder, Center mesta, Podlonjer, Skoljet, Sv. Ivan, Sv. Alojz, Vom, Portici, Sv. Just in Sv. Vid, ki so že bili vpisani za počitniške kolonije v Sloveniji, da pripeljejo otroke dnevno od 9. do 12. ure v Ulico R. Manna št. 29 na zdravniški pregled.

S seboj naj prinesejo rojstni list.

ODBOR ZA POCITNISKE KOLONIJE

Množični sestanek OF v Šempolaju

Zapeljanci se vračajo v borbene vrste

Kakor v ostalih vaseh so se preteklo soboto tudi v Šempolaju zbrali člani Osvobodilne fronte na masovnem sestanku, da bi se pogovorili o politični situaciji, kakor tudi o kulturno prosvetnih problemih. Ob tej priliki je tov. Bole na kratko orisal današnjo politično situacijo, ožigosal je diplomatsko hinavščino starega grofa Sforze, kakor tudi kominformistično nacionalistično stališče, ki ga zavzemajo eni in drugi do tržaškega vprašanja. Dejal je, da kominformisti napoveduje tekmovanje De Gasperija, kdo bo imel večje uspehe pri blatenju nove Jugoslavije in ljudske oblasti v jugoslovanskem področju Tržaškega ozemlja. Medsebojno se prerivajo, kdo je bolj imperialističen in kdo bolj energičen pri zahtevanju tujega ozemlja.

Iznajstvo kominformistov v pogledu tržaškega vprašanja, kakor tudi v odnosu borbe delovnega ljudstva odpira očem, ki so v dobri veri zašli na napačna pota in se danes vračajo v stare borbene vrste. Vse to povzroča na deželi vedno hitrejši neizbežen razpad vidalijevskih postojank, zgrajenih po resoluciji s terorjem, lažmi in blatenjem. Zato bo naše ljudstvo dežele in mesta znalo odbiti tudi poslednji napad De Gasperijeve in kominformistične protijugoslovanske in protiljudske politike. Govorila je tudi tov. Samsa o kolonijah in o borbi za enakopravnost slovenske šole.

Nato se je med prisotnimi razvila živahna diskusija. Med drugim so dejali, da so po resoluciji in vidalijevci operirali med našim ljudstvom z vsemi mogočimi lažmi, danes pa jih ni sram zagovarjati to, kar so nam očitali pred letom dni. Za ljudi tipa Grgič Rudija je De Gasperijeva Italija svobodna domovina. Odkrito so prešli na propagiranje za vpis otrok v raznarodovalne kolonije in varajo ljudi, da so to neke nepristranske kolonije Rdečega križa. Prisotne matere so z ogorčenjem obsodile tako početje in dejale, da bodo njihovi otroci odšli na počitek v Slovenijo, kjer bodo deležni pravilne vzgoje in jim bo posvečena potrebna skrb.

Nekatere prizadete žene in prisotni so tudi omenili, kako vidalijevci na vse mogoče načine varajo ljudi. Tako so v preteklem tednu sklicali sestanek v Prečniku, na katerem naj bi sam Riko govoril o rešitvi in izplačilu odškodnine bivšim internirancem. Na sestanku pa ga ni bilo sram povedati, da ne gre za ta problem in je začel kot običajno s kominformističnim programom.

Prisotni so nato obravnavali vprašanje prosvetno kulturnega dela. Pokazalo se je veliko zanimanje za bližajoči se praznik kulture in prosvete.

Pred koncem so izglasovali pozdravno resolucijo «Primorskemu dnevniku» ob 5-letnici izhajanja.

Posebnosti motorne ladje «Australia»

Poleg slike na četrti strani, naj navedemo v naslednjem še nekaj podatkov o oblikah, prostornini in drugih posebnostih motorne ladje «Australia», splovljene preteklo nedeljo v ladjedelnici Sv. Marka.

«Australia» je lična, 13.000-tonska motorna ladja, namenjena redni plovbi med Trstom in Avstralijo. V dolžino meri nad 152 m, na najširšem mestu pa 21.10 m. Nosila bo lahko 7700 ton. Ladja je opremljena z dvema Diesel motorjema po deset cilindrov in zmogljivostjo 7000 HP na os, kar ji bo omogočil o doseči brzino 18 vozlov na uro. Poleg 220 mož posadke bo lahko prevažala še 790 potnikov.

Opozarjamo naše čitatelje na članek o slovenskih narodnih nošah, ki ga bomo objavili jutri 25. t. m. na četrti strani.

Nabrežina

Obvestilo staršem

Starši, ki želijo poslati svoje otroke v počitniške kolonije, naj se javijo na sedežu v Nabrežini (Dudkova hiša). Prijave se sprejemajo vsak dan od 16. do 19. ure.

Veriga prometnih in drugih nesreč

Ambulanca tukajšnje bolnišnice je imela včeraj in predvčerajšnjim obilico dela, saj so se oba dneva kar vrstili razni ponesrečenci z več ali manj hudimi poškodbami. Prvi člen te pravcate verige prometnih in drugih nesreč je bil 7-letni Bruno Corrone iz Ul. del Veltro 69, katerega je v bližini njegovega stanovanja podrl neznani kolesar. Pri padcu si je Bruno poškodoval levo stran čela, na srečo pa je rana le lažjega značaja ter bo v 7 dneh zopet zdrav. Druga prometna nesreča se je pripetila na Korzu Cavour, njena žrtev pa je postal 56-letni Ivan Ferfolja iz Ul. Pondares 5. Ko je hotel ponesrečenec v bližini banke «Italia» prekoračiti cesto, ga je povozil neki kamion iz Vidma. Tudi njegova poškodba ni huda ter bo tudi v 7 dneh ozdravel

Popolnoma druge vrste nesreča pa je zadela 20-letnega Alda Bubola iz Ul. Cereria 6. Njega so sprejeli v glavno bolnišnico s prognozo, da bo v njej ostal približno 40 dni. Aldo je namreč tudi vnet aktivni pristaš nogometne igre. Kot po navadi, tako je tudi v nedeljo oblekel športni dres ter na nogometnem igrišču «Ponzianav v enajstorici svojega društva igral nogometno tekmo. Med igro pa je neki njegov nasprotnik nanj preostro startal. Ker svoje noge ni utegnil pravočasno povleči nazaj, je nasprotnik udaril v njo. Udarec je bil tako močan, da ima zaradi njega Aldo verjetno zlomljeno nogo.

Včeraj ob 12. je bila vrsta na 52-letni Stradiot Katarini iz Ul. S. Francesco 41, katero je primoral, da je iskala pomoč v bolnišnici, zopet popolnoma drug vzrok. Njo je namreč v U. Ospedale Militare v roko ugriznil pes, last Paserini Marije. Zdraviti se bo morala od 5 do 7 dni. Ob 13.30 pa so z avtomobilom Rdečega križa pripeljali v bolnišnico 30-letnega mornarja Grattona Renata z Istrske ceste 30, ki ima več poškodb po levi roki in desni nogi. Zdravniškemu osebju je povedal, da je prišlo do nesreče v Ul. Orlandini, po kateri je vozil s svojo «Vespo». Na ulici je naenkrat pred seboj zagledal pregrado, kateri se je hotel umakniti ter je bliskovito zavil vstran. Uspelo mu je sicer, da se je izognil pregradi, vendar pa ni mogel več preprečiti, da bi ne padel po tleh ter pri padcu dobil zgoraj omenjene poškodbe.

Ob isti uri so zdravili v bolniški ambulanci 21-letnega težaka Comela Marija iz Ul. Ricci 8. Med delom v čistilnici «Aquila» mu je na desno nogo padel težak kos železa ter mu prizadejal rano, katero bo moral zdraviti okrog 7 dni.

Zadnja v verigi ponesrečencev pa je bila 15-letna Rigo Karmen, katero so z avtomobilom Rdečega križa ob 11. dopoldne nezavestno pripeljali v glavno bolnišnico. Uslužbenci Rdečega križa, ki so jo pripeljali, so povedali, da so jo naložili na avtomobil pred trgovino «Intra» v Ul. Roma 22, kjer je Karmen nameščena kot vajenka. Ko je zapirala platneno streho proti soncu, se je po naključju odtrgala železna palica ogrodja strehe ter jo udarila po glavi. Zdravniki so mnenja, da bo ponesrečenka v 10 dneh zopet zdrava, seveda če ne bodo nastopile komplikacije.

Poročilo civilne policije

Ker zadnje čase razne policijske postaje sprejemajo vedno več pritožb s strani prebivalstva zaradi avtomobilov in motociklov, ki s svojim neznosnim ropotanjem motijo meščane podnevi, še bolj pa ponoči, opozarja civilna policija vse avtomobiliste in motocikliste, da se v tem pogledu držijo zakonskih predpisov, ki določajo, da morajo avtomobilisti in motociklisti skrbeti za dobre glušilce pri svojih vozilih. Proti vsakomur, ki se poteh predpisih ne bo ravnal, bo policija nastopila po zakonu. Na zgoraj omenjene predpise policija še posebej opozarja lastnike «Vesp» in drugih lahkih motornih vozil.

Širite in čitaite Primorski dnevnik!

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

SREDA 24. maja
Kristina, Cveta
Sonce vzide ob 4.26, zatone ob 19.38. Dolž. dneva 15.12. Prvi krajec vzide ob 10.53, zatone ob 0.56.
Jutri četrtek 25. maja
Urban, Zdestan

OF

SPORED MNOZICNIH SESTANKOV OF

Danes 24. t. m. seja izvršilnega odbora za okraj Nabrežina v Nabrežini na sedežu ob 20. uri.

V petek 26. t. m. množični sestanek OF na sedežu ob 20. uri.

Danes 24. t. m. množični sestanek OF ob 20. uri.

V četrtek 25. t. m. množični sestanek OF I. okraja, I. II. in V. terena, na sedežu OF Ul. R. Manna 29 z začetkom ob 20. uri.

Istega dne je množični sestanek OF I. okraja, za III. in IV. teren na sedežu, Ul. Machiavelli 13, z začetkom ob 20. uri.

Dne 26. t. m. množični sestanek OF za sektor VOM in center mesta, na sedežu OF, Ul. R. Manna 29 ob 20. uri.

Istega dne ob 20. uri množični sestanek OF za sektor Skoljet in Sv. Alojz v dvorani na stadionu «Prvi maj».

V petek 26. t. m. množični sestanek OF v Nabrežini na sedežu z začetkom ob 20.30.

V soboto 27. t. m. množični sestanek OF v Dolini (dvorana Jercog) ob 20.30.

V soboto 27. t. m. množični sestanek OF za Ricmanje in Boršt v dvorani, ob isti uri kakor v Dolini.

ZPP

Krajevni odbor Zveze partizanov STO-ja za Nabrežino obvešča svoje člane, partizane, invalide in vdove, da uraduje v prostorih sedeža OF (Dutkova hiša) vsak petek od 19. do 21. ure.

SESTANEK PARTIZANOV

Partizani III. sekcije II. okraja so imeli svoj aktiv na katerem je tov. Galimberti na kratko podal politični pregled, pri čemer je ožigosal politiko reakcije in kominformistov v zvezi z vprašanjem Tržaškega ozemlja. Nadalje so partizani obravnavali razna organizacijska vprašanja in si zadali nalogo, da povežejo v zvezo vse partizane, ki so iz katerih koli vzrokov ostali ob strani. Izvoljen je bil osemčlanski odbor sekcije.

IZPITI

na slovenskih višjih srednjih šolah

Na slovenski trgovski akademiji, učiteljišču in na višji realni gimnaziji s klasičnima vzporednicama bodo privatni izpiti v drugi polovici junija, zrelostni izpiti pa od tretjega julija dalje. Prošnje za vse vrste izpitov za poletni in jesenski rok morajo vložiti privatisti pri ravnateljstvu šole najkasneje do 31. maja. Pojasnila o prilogah in taksah dobite v tajništvu šole.

PROSVETNA DRUŠTVA

PD Lonjer - Katinara vabita na prosvetno prireditev, ki bo v nedeljo 28. t. m. na dvorišču gostilne «Pri županu» v Lonjerju. Začetek ob 17. Prosvetno društvo vabi k udeležbi vse ljubitelje kulturnih sporedov. V Lonjer in na Katinaro vozita avtobusa s Trga sv. Frančiška vsako uro do 24.

VABILO

na redni in izredni občni zbor Konzorcija gostilničarjev in krčmarjev v Trstu

Upravni odbor Konzorcija gostilničarjev in krčmarjev v Trstu sklicuje redni in izredni občni zbor svojih članov, ki bo v torek 6. junija ob prvem, in sredo 7. junija ob drugem sklicanju ob 9. uri na sedežu krožka «P. Tomasi», Ul. dei Leo 7, s sledečim dnevnim redom:

1. Izvolitev predsednika in dveh overovateljev.
2. Sprememba pravil.
3. Poročilo upravnega in nadzornega odbora.
4. Odobritev bilance za leto 1949.
5. Volitve.
6. Razno.

UPRAVNI ODBOR

Člani, članice in mladina!

Vabimo vse člane in članice ter vso v ZAM organizirano mladino tržaških mestnih okrajev, da se čim prej prijavijo v pisarnah ZDTV (UCEF) ali pa ZAM (UGA) Ul. Machiavelli 13, II zaradi informacij glede neposrednih telovadnih nastopov in gostovanj.

Telovadni odsek ZDTV in mestni odbor ZAM».

ROJSTVA SMRTI IN POROKE

Dne 23. maja 1950 se je v Trstu rodilo 16 otrok, umrlo je 10 oseb, porok pa je bilo 10.

Cerkvene poroke: mehanik Mohovič Amedej in gospodinja Mahnič Lucija, koplar ameriške vojske Gay James T. in gospodinja Dominese Giovanna, posestnik de Flego Giovanni in učiteljica Rovis Lea, uradnik Aloisi Armando in šivilja Sain Elvira, geometer Pietramala Vitaliano in uradnica Bondente Paola, kmet Starc Mirko in gospodinja Bucaj Albina, zobozdravnik Glessi Ervino in knjigovezka Vorič Vilma, uradnik Tagliaferri Renato in uradnica Skerl Libera, prodajalec Semeraro Pietro in prodajalka Giannotti Sabella, šofer Pernarčič Alberto in pletilja Grbac Silvana.

Umrli so: 64-letna Puda Frida, por. Richter, 86-letna Stok Giuseppina, vd. Sabritz, 62-letni Ortolani Ettore, 59-letni Mikulič Angel, 66-letni Pansera Francesco, 25-letni Gorela Mario, 61-letnj Soarafilo Antonio, 78-letna Kolaril Ana, vd. Poclen, 2-letna Pizzarello Gisella, 3-letna Lombardo Lidia.

Kolesarska dirka v organizaciji ZDTV

V organizaciji Zveze društev za telesno vzgojo bo «Tržaško kolesarsko društvo» v nedeljo priredilo kolesarsko dirko, ki se je bodo lahko udeležili dirkači vseh skupin. Proga bo dolga 142 km. Start bo v Barkovljah, od koder bodo kolesarji vozili do Sesljana, Devina ter zopet nazaj skozi Sesljan v Barkovlje. Od tukaj bodo morali kolesarji premagati strmi klanec do Proseka, nato pa bodo zopet vozili do Sesljana in Devina. Nato bodo kolesarji zavili proti Občinam, v Trebče, Bazovico, Kamnolome, Občine Boljunec, Zavlje, Dolino, Boljunec, Katinaro ter na Montebello. Cilj pa bo na starem igrišču v Ul. Rossetti. Start bo pri Cedasu ob 13. Nagrade so sledeče: 8000, 6000, 4500, 4000, 3000, 2500, 2000, 1500, 1300, 1000 lir.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

V četrtek 25. t. m. ob 20. uri gostovanje v gledališču v KOPRU z Molièrovo komedijo:

„TARTUFFE"

IZLET PDT V NEDELJO 28. T. M. V MOMJAN, BUJE, PORTOROZ

Povratek ob obali. Hrana iz nahrbtnika. Vzemite s seboj kopalne obleke. — Vpisovanje pri Gecu Rojan, Ul. Tra i Rivi 3 in pri Pircu, Ul. Settefontane 3. Odhod ob 6.30 iz Ul. Fabio Severo 5.

OBCNI ZBOR KMETIJSKE NABAVNE ZADRUGE V TRSTU

Upravni odbor Kmetijske nabavne zadruge v Trstu, s sedežem v Ul. U. Foscolo št. 1, sporoča, da bo dne 3. junija 1950 ob 18 občni zbor na sedežu zadruge z naslednjim dnevnim redom:

1. Izvolitev predsedstva in dveh skrutinatorjev.
2. Poročila upravnega odbora in obravnava o poročilih.
3. Odobritev bilance.
4. Izvolitev novega upravnega odbora.
5. Razno.

Če ne bi bilo ob prvem sklicanju zadostnega števila članov in bi s tem občni zbor ne bil sklepčen, bo občni zbor na istem kraju v drugem zasedanju 4. junija ob 9, ki bo v smislu pravil sklepčen ne glede na število prisotnih članov.

Vabimo vse člane, da se občnega zbora gotovo udeleže.

NOCNA SLUZBA LEKARN:

Davanzo, Ul. Bernini 4, tel. 94819; Millo, Ul. Buonarroti 11, tel. 90488; Minerva, Trg sv. Frančiška 1, tel. 6862; Mizzan, Trg. Venezia 2, tel. 4905; Tamaro-Neri, Ul. Dante 7, tel. 7623; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

RADIO

LJUBLJANA, MARIBOR in rel. postaja NOVA GORICA

(Oddaja na valih 327,1; 198,9; 212,4; 202,1 m.)

TOREK 23. 5. 1950

6.15. Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda; 6.30: Slovenske narodne pesmi; 7.00: Napoved časa, poročila in radijski koledar.

12.30: Opoldanski koncert. 12.30: Napoved časa in poročila. 12.40: Večer opoldanski spored. 13.30: Gospodarska reportaža. 14.00: «Italijanska operna glasba - poje Ksenija Vidali; 14.30: O pomenu in vlogi harmonike pri nas; 14.40: Igrajo naši znani harmonikarji; 15.00: Napoved časa in poročila; 15.10: Koncert komorne glasbe hrvatskih avtorjev. 16.00: Solska ura za osnovne šole. 18.00: Pisan spored izvaja Mali ansambel Radia Ljubljana; 18.30: Govorna oddaja; 18.45: Pesmi slovenskih skladateljev poje baritonist Milan Janovsky; 19.00: Napoved časa in poročila; 19.15: Uganite kaj igramo; 20.00: Prenos iz ljubljanskega opernega gledališča; 22.00: Prenos poročil Zvezne postaje Beograd; 22.15: Zabaven nočni spored; 23.30: Najnovejša poročila; 23.35: Zaključek oddaje.

KINO

Rossetti, 16.40: «Okrutni ljubimci», Dorothy Lamour.
Excelsior, 16.30: «Manon» v francoskem izvirniku.
Fenice, 16.30: «Snegulčica in 7 patov», Micha Awer.
Filodrammatico, 15.30: «Ogljeno nebo», Gregory Peck.

◆

Alabarda, 16.00: «Pustolovščine Don Juana», Errol Flynn.
Garibaldi, 15.30: «Zaznamovani Jim», Paul Henveid.
Ideale, 16.00: «Kapitan Časanova».
Impero, 15.30: «Sicilijanska vetrnica», Marina Berti.
Italia, 15.30: «Prva žena» (Rebeka), Joan Fontaine.
Viale, 16.00: «Samo eno noč», Ingrid Bergman.
Vittorio Veneto, 16.00: «Tretji mož», Alida Valli, J. Cotten.

◆

Aqua, 16.00: «Abanderado».
Armonia, 15.30: «Leteči vod 61», Macario.
Azzurro, 16.00: «Mornar Sinbad», D. Fairbanks.
Belvedere, 16.30: Nihče mi ne bo verjel», R. Joung.
Sv. Vid, 16.30: «Borba v džungli».
Lumiere, 16.30: «Nepoznana v San Marinu».
«Ob morju», 16.00: «Tri sreče nja».
Marconi, 16.00: Družina Dakeršnja Brazzi.
Massimo, 16.00: «Pustolovščina v Vallechiari», Stanlio in Olio.
Novo Cine, 16.00: «Zakon Robin Hooda».
Odeon, 16.00: «Mehiška bikoborba».
Radio, 16.00: «Diana hoče svobodo».
Savona, 15.00: «Hiša naših sanja», Myrna Loy.
Venezia, «Skrivnost obeska».
Vittoria, 16.00: «Krvava arena».
Ljudski vrt na prostem. 20.45: «Verige krivde».

Nekaj besed o vprašanju novih sindikalnih izkaznic

Tržaški delavci bodo člani le tiste sindikalne organizacije, ki jih bo znala voditi v njihovi borbi proti razrednemu sovražniku

V današnjem članku bi hoteli spregovoriti nekoliko o enem izmed za sedaj najvažnejših problemov za delavski razred Tržaškega ozemlja, to je o problemu ponovnega vpisovanja v sindikalno organizacijo. Posebne važnosti postaja ta problem v tem času, ko ni jasen sindikalni položaj, saj tisoči in tisoči tržaških delavcev ne vedo, za katero od treh lokalnih sindikalnih organizacij naj bi se odločili.

Ker je kategorija industrijskih delavcev na Tržaškem ozemlju najbolj številna, bi bilo zanimivo vedeti, kakšno je njihovo mnenje v zvezi s tem vprašanjem, saj je udejstvovanje delavskega razreda v sindikalnem življenju ogromnega pomena v borbi proti razrednemu sovražniku.

Kaj je prav za prav sindikalna izkaznica in kakšna je njena vrednost? Prav gotovo se vsakdo izmed tržaških delavcev zaveda, da ni glavni namen sindikalne organizacije ta, da ima svoj sedež, svoje uradnike in sploh ves administrativni aparat. Namen sindikalne organizacije je vse večji in bolj obsežen. Moč sindikalne organizacije ne sloni zato na lažnih izjavah, na prevarah in na praznem govoričenju; moč sindikalne organizacije pomeni moč vsega delavskega razreda v borbi za obrambo pravic in njegovih interesov. Sindikat predstavlja torej predvsem voljo vseh delavcev, da se v sklopu tega borijo za svoje pravice in interese. Če bi tako ne bilo, kako bi mogel delavec pričakovati, da bo dosegel kakršnokoli izboljšanje v borbi proti razrednemu sovražniku. Kako naj se n. pr. v današnjem položaju predstavljo delavci pred svoje gospodarje, n. pr. pred vodstvo CRDA, ali pred voditelje drugih takšnih večjih tovarn ali podjetij z zahtevami, da jim ti izboljšajo plače, če vedo, da jim v tej borbi ne slede vsi delavci ter da jih je več kot polovica pasivnih in brezbrižnih, ki se sindikalne borbe nočejo več udeleževati, ker so bili nad vodstvom sindikalnih organizacij razočarani?

*V takem vzdušju, ki vlada danes med tržaškim delavstvom je res težko govoriti o zmagah; in če danes pogledamo v življenje sindikalnih organizacij, bomo lahko ugotovili, da so morali delavci v borbi proti gospodarjem stalno popuščati prav zaradi tega, ker je vodstvo sindikalnih organizac

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/II. nadst. - Telefon 11-32

OB OTVORITVI ITALIJANSKIH OTROŠKIH VRTCEV

Otroška vrtca v Ažli in Št. Lenartu bosta služila raznarodovanju slovenskih otrok

Šovinistični govornik: „Tu ni narodnostnih vprašanj, etničnih mej ne manjšinskega vprašanja - Te doline so italijanske in so prve prelivale kri za trikoloro" - Čemu potem kaznujejo otroke v šoli z denarno kaznijo samo zato, ker spregovore slovensko besedo?

Med prebivalstvom Slovenske Benečije vse bolj prevladuje mnenje, da politična delavnost, ki jo med Slovenci razvija Demokratična fronta Slovencev v Italiji, sili italijanske vladne oblasti, da pospešijo svojo protislovensko delavnost...

Zanimivo je ugotoviti dejstvo, kakšnih sredstev so se oblasti poslužile, da bi skušale biti med prebivalstvom slovensko zavest in miselnost.

Ostanova ONAIR (Opera nazionale assistenza Italia redenta?) je postala v zadnjem času v beneških vaseh zelo aktivna. Sklenila je, da bo tako v Ažli kakor tudi v Sent Lenartu postavila otroški vrtec. V ta namen je kupila v Ažli zemljišče, v Sent Lenartu pa vilo gospoda Sirka.

Preteklo nedeljo so imeli v obeh vaseh svečanosti v zvezi z ustanovitvijo otroških vrtcev. V Ažli so postavili temeljni kamen. Manifestacija, ki se je vršila ob tej priliki, je bila v pravem smislu manifestacija «italijanstva» teh krajev. Skoda je le bila, da se je ni udeležilo prebivalstvo in da so le redki prenapateži kričali Italiji.

Že nekaj dni poprej so trikoloristi in občinski možje kupovali italijanske zastave, da bi jih uporabili za ta dan, tako da bi bil kraj čimboli «italijanski».

Slavnosti v zvezi s postavitvijo temeljnega kamna v Ažli, ki je trajala točno 15 minut, se je udeležil prefekt iz Vidma, škofov pooblaščenec, podpolkovnik Cocco, komandant orožnikov ter senator Tessitori.

Uvodne besede je spregovoril župan iz Sent Petra Slovenov. Za njim so po nekaj besedah spregovorili tudi drugi trikoloristi gosti.

Da bi se manifestacija čimbolj vršila v duhu italijanske šovinizma in zagrizenega povraštva do Slovencev so pripeljali v Ažlo učiteljiščnike iz Sent Petra, učiteljice in občinske nameščence. Le — ti so kričali «Živela Italija!», medtem ko jih je ljudstvo samo gledalo in se smejalo njihovim razpotegnjenim obrazom.

V Ažli sta do leta 1933 obstajala štirirazredna osnovna šola in otroški vrtec. Ker so bili učni prostori v tuji zasebni hiši, je država sklenila, da se zgradi državna šola. V ta namen je dala šentpetrski občini precejšnjo vsoto denarja. Vendar je občina ta denar pridržala ter zgradila šolsko poslopje v Sent Petru. Kljub temu pa vprašanje še vedno ni bilo rešeno, kajti otroci iz Ažle so morali od takrat dalje obiskovati šolo v Sent Petru.

Ko je inšpektor ustanove ONAIR-e govoril o pomenu ustanovitve vrtca, je med drugim dejal, «da bo stavba služila za izobrazbo otrok v materinem jeziku».

Pol ure za tem se je podobna slavnost vršila tudi v Št. Lenartu. Nanjo so pripeljali otroke iz vseh okoliških vasi. Govorili sa različni ljudje. Nekdo od govornikov je dejal, da se morajo ljudje upreti politiki slovenske manjšine. Dejal je: «Tu ni narodnostnih vprašanj, etničnih mej ne manjšinskega vprašanja. Te doline so italijanske in so prve prelivale kri za trikoloro».

Govorniku je v njegovih šovinističnih izpadih ploskal neki priseljenec iz Piemonta, ki je na pozive govornika proti Slovencem pričel kričati proti slovenskemu županiku Kračini.

Učiteljice pa so kričale Italiji in proti Slovencem. Ko pa naval vrišča le ni mogel žeti zaželenega uspeha med prebivalstvom, so se učiteljice pomirile in polagoma utihnile. Ena med njimi je tedaj rekla: «Ker druge ne kričijo ne bom niti jaz, čeprav so nam naročili».

Če sedaj pregledamo cilje obeh slavnosti moramo ugotoviti, da italijanske oblasti kakor tudi reakcionarne tako imenovane italijanske stranke izvajajo nad slovenskim življem vse večji pritisk ter ga skušajo nasilno potujčiti. Zaradi tega so si umislili poseben način raznarodovanja. Uvideli so, da bo raznarodovalna politika lahko žela potrebne uspehe le takrat, ko bodo v potujčevalnico spravili najmlajše Slovence, to se pravi predšolske otroke. Zaradi tega so podvzeli korake za zgraditev dveh otroških vrtcev, kjer bo občevalni in učni jezik italijanščina.

Kako se bodo otroci v teh otroških vrtcih sporazumeli z italijanskimi otroškimi vrtnaricami, o tem smo si že danes lahko na jasnem.

Poglejmo na primer samo vas Ažlo. V tej vasi je vsega skupaj 120 družin, od katerih sta dve furlanski, šest žensk pa se je v te kraje omožilo iz Italije. Iz teh podatkov sledi, da so otroci absolutno slovenski in da zaradi tega ne znajo italijanskega jezika. Zato bo učno osebje prisiljeno posluževati se takih vzgojnih metod kakor se jih poslužujejo v Trčmunu, kjer otroka, ki v šoli spregovori slovensko besedo, kaznujejo z gl...

Prebivalstvo se popolnoma strinja z izjavo, ki jo je v svojem govoru dal inšpektor ustanove ONAIR, ko je dejal, da bo stavba služila za izobrazbo otrok v materinem jeziku, in samo želi, da bi bile besede inšpektorja v praksi take, da bo povolji vsemu tamkajšnjemu prebivalstvu. Materini jezik otrok, ki prebivajo v teh krajih, je slovenski in zato bo pravici zadoščeno samo takrat, ko bodo te otroke vzgajale slovenske šolske vrtnarice, v vsakem drugem primeru pa bo to samo raznarodovanje ter nov atentat na pravice slovenskega ljudstva v Beneški Sloveniji.

KINO

VERDI. 17: «Carobni glas», S. Foster in B. Karloff.

VITTORIA. 17: «Pihalnik», J. Crain.

CENTRALE. 17: «Roulette», B. Stanwick.

MODERNO. 17: «Brez usmiljenja», C. del Poggio.

EDEN. 17: «Ujetnik na otoku

Sotrudniki! Čitatelji!

Prispevajte članke za jubilejno številko «Primorskega dnevnika», ki bo izšla sredi tega meseca ob peti obletnici izhajanja našega lista!

Opišite najvažnejše in najpomembnejše dogodke iz borbe in dela našega gibanja!

NOV VOZNI RED NA GORIŠKEM KOLODVORU

ODHODI

Proti Trstu: 6.23, 7.25, 8.39, 10.20, 14.07, 15.52, 16.40) ukinjen ob nedeljah), 19.30, 22.32 23.30.

Proti Vidmu: 5.07, 5.45, 6.37, 8.11, 12.33, 13.48, 17.26, 18.54, 20.05, 22.50, 23.30.

PRIHODI

Iz Trsta: 5.43, 6.36, 8.09, 8.25, (ukinjen ob nedeljah), 12.31, 13.46, 17.24, 18.49, 20.03, 22.46.

Iz Vidma: 5.01, 6.19, 7.23, 8.37, 10.16, 14.04, 15.49, 19.28, 22.31, 23.29.

15. junija se zaključi šolski pouk

Ministrstvo za javno vzgojo je odredilo, da se letošnje šolsko leto zaključi dne 15. junija in da se redovanje ter sprejemni izpiti vršijo v dneh, ki jih bodo določile lokalne šolske oblasti.

Šolsko leto na osnovnih šolah pa se bo zaključilo dne 20. junija ali pa tudi pozneje, če bodo to smatrale za potrebno lokalne šolske oblasti.

IZPITI na slovenskih srednjih šolah

Na slovenskih srednjih šolah v Gorici bodo izpiti v poletnem roku v drugi polovici meseca junija.

Dijaki si lahko ogledajo vsa navodila za predložitev prošnje ter podrobnosti glede izpitov na razglasni deski posameznih srednjih šol. Opozarjamo, da zapade zadnji rok za predložitev prošnje nepreklicno dne 31. maja.

NOVE SLOVENSKE KNJIGE!

Balzac: ZUPNIK IZ TOURSA, broširano . . 90.— lir
Gogolj: POVEST O TEM, KAKO STA SE SPRLA IVAN IVANOVIČ IN IVAN NIKIFOROVIČ, broširano . . . . . 70.— »
Jan Drda: NEMA BARIKADA, broširano . . 90.— »
Bohinc: OBČNI ZEMLJEPIS, broširano . . . 150.— »
Planina: PRIRODOPIS za III. razred, broširano 65.— »
Hudales: PRIRODOPIS za IV razred, broširano 75.— »
Hudales: ZEMLJEPIS za III. razred, broširano 60.— »
Hudales: ZEMLJEPIS za IV. razred, broširano 75.— »
Hudales: ZEMLJEPIS FLRJ, broširano . . . . 180.— »

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v TRSTU in v GORICI.

Z izleta najmlajših ob Doberdobskem jezeru

Otroci z zanimanjem sledijo izvajanju lutkovnega gledališča, ki ga je pripravil tržaški Pavliha.

Zelo prijetna je bila vožnja s čolnom med ločjem po Doberdobskem jezeru.

Sindikalne podružnice za Titovo tekmovanje

Člani sindikalnih podružnic koprskega okraja tekmujejo s prostovoljnim delom na čast Titovemu rojstnemu dnevu in nič ne zaostajajo za drugimi množičnimi organizacijami. Po vseh podružnicah so imeli člani množične sestanke, na katerih so sprejemali delovne obveze.

Tako se je podružnica uslužbencev prosvetnih ustanov obvezala, da bodo njeni člani prispevali 184 ur. Posamezniki bodo napravili od deset do dvajset ur.

Člani podružnice Kmetijske šole v Skocjanu pri Kopru so že opravili v ta namen 118 ur. Delalo je 21 tovarišev, ki so spravili 1500 kg sena in okopali 4000 m2 krompirja. To delo so napravili izven uradnih ur.

Na okrajni Zadružni poslovni zvezi bodo člani te podružnice napravili vsak po 20 prostovoljnih ur.

Sindikalna podružnica rudnika v Sečjolah, ki je šele komaj ustanovljena, bo opravila 500 prostovoljnih ur. Njeni člani bodo napeljali električno luč v poslopje, kjer je nastanjena mladinska delovna brigada «Frenk». V okviru tega tekmovanja so imeli tudi predavanje o pomenu sindikatov.

Tako hočejo člani naših sindikalnih podružnic dokazati svojo hvaležnost velikemu borcu za izgradnjo socializma in zaščitniku vseh malih narodov ob njegovem 58. rojstnem dnevu.

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

Bivši partizani in aktivisti na taborjenju in prostovoljnem delu v dolini Sečjol

V treh dneh 5000 normiranih prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 75.000 din - 1.200 metrov prekopane, odpeljane in izravnane zemlje

Visoka zavest partizanov in aktivistov, je v treh dneh taborjenja v sečjolski dolini, ki je bilo združeno s prostovoljnim delom na čast rojstnemu dnevu maršala Tita, prišla znova do tistega izraza, ki je vzbudil med prebivalstvom tisto navdušenje in samozavest v lastno ustvarjalnost in uspehe, kot za časa borbe. Brigada bivših partizanov in aktivistov ter mladinska brigada «Frenk» sta močno voljo novih ljudi začrtali v teh dneh pot vodi Rokavi, da ne bo ob prihodnjem deževju znova trmasto poplavljala rodovitne ravnine.

Uspeh množičnih sestankov

Takoj po množičnih sestankih, ki so jih imeli bivši borci preteklo sredo po vseh krajevnih in mestnih odborih ZPP, so se začeli priglašati za brigado. Tako se je priglasilo v Kopru 48, v Smarjah 37, v Gažonu 53, v Sergaših 10, v Pomjanu 11, v Ankaranu 26, v Sečjolah 12, v Glemu 9, v Boštu, Flegin in Fierogi po 6 tovarišev in podobno po drugih vaseh. Brigada je tako narastla na 286 članov, ki so sestavljali odločno in močno udarno skupino, katere ne zaustavi nobena ovira. Navdušenje in pripravljenost, da pomagajo tam, kjer je najbolj potreba, je bilo na višku. Ne samo na višku: «Na konici je bilo, ker je premalo izraženo, če rečem na višku», nam je dejal komandant brigade tov. Gruden, že ves prevzet od tridnevnih vtisov taborjenja.

Politična zrelost

Ze kmalu po 6. uri je pripeljal prvi kamion iz Gažona 57 borcev in aktivistov. Temu je sledil drugi iz Smarij z 49 aktivisti. Do devete ure je bilo zbranih že 270 tovarišev in tovarišic.

Potrebno je, da pri tem poudarjamo visoko politično zavest bivših borcev in aktivistov iz vasi. Pustili so doma vsa nujna dela, obiranje češenj, škropljenje trt, pobiranje graha in šli v brigado, da tako dajo svoj prispevek pri delu, ki bo prineslo velike koristi skupnosti.

Nobena ovira ne bo ustavila takih ljudi

Nad 270 rok je prijelo za lopate in krampe, ki so se zablikali v soncu kot v pozdrav. Zagrizli so se v strugo, kopali, nakladali in odvažali zemljo kot da imajo namen v nekaj dneh spremeniti lice tej dolini. Cela gora ne bi se bila mogla upirati odločnosti teh ljudi.

Tako prvi, drugi in tretji dan. Tretja četa drugega bataljona je pod vodstvom tov. Gunjača Mirka napovedala tekmovanje vsem četam v brigadi. To je bilo kot plamenica v kres suhega dračja, ki je vžgala tekmovalni duh v vsej brigadi.

V mogočno manifestacijo udarnosti je izzvenel dan, ko so tudi borci poslali skupno z drugim ljudstvom v okrožju s štafeto pozdrave in voščila tovarišu Titu. Vsi skupno z mladinsko brigado «Frenk» so se zbrali v dolini sredi preobloženih dreves z zrelimi češnjami, vinogradov in že zoreče pšenice. V delavskih oblekah in z orodjem v rokah so pristopali k mizi in podpisovali svoja imena pod besedilo voščila. Vsi razen enega so se podpisali. Se pravi, da med partizani ni več nepismenih.

Štafetno palico so izdelali sami. Godba je zaigrala «Na jurišu», nakar je komandant brigade tov. Gruden izročil štafetno palico tekaču, ki jo je skupno z drugimi odnesel v hitrem tempu proti Kopru.

Delovni uspehi

Uspehi tridnevnega prostovoljnega dela brigade bivših partizanov in aktivistov koprskega okraja so: izkopali, prevozili in izravnali so 1200 metrov zemlje v 5.000 normiranih delovnih urah v skupni vrednosti 75.000 dinarjev. Nad mesec dni bi moralo delati 20 delavcev po normah, da bi opravili delo, ki so ga partizani v treh dnevih.

Zadnji dan ob zaključenem taborjenju je štab brigade javno pohvalil 40 tovarišev in tovarišic, ki so se posebno izkazali pri delu. Zlasti je omenjen tov. Gunjač Mirko, ki je napovedal tekmovanje vsem edinicam. Kot najbolj vestni sta bili pohvaljeni 52-letna Trento Katarina iz Sečjol, ki je tudi invalid NOB, in tovarišica Beržan Anica. Najboljša je bila četa iz Smarij-Gažona, kateri je bila podeljena prehodna zastavica. Najstarejša člana brigade sta bila tov. 59-letni Mikec Anton iz Soreta pri Izoli in 54-letni Pocci Ivan-Italijan iz Seravallo v Piemontu.

Obisk predstavnikov ljudske oblasti okrožja

Med delom so brigado obiskali tudi tov. Beltram Julij, predsednik IOLO, in Kralj Franc-Petek, predsednik okrajnega LO, ki sta izrazila vsem članom brigade svoje veliko zadovoljstvo. Imeli so tudi obisk SKUD-a «Jože Močkric» iz Ljubljane, ki jim je priredil lep koncert. Tudi sami so prirejali zabavne večere in zaključni miting, kateremu je prisostvalo veliko število ljudstva iz kraja in bližnjih vasi.

Domačini so se prijavljali za pomoč v kuhinji in prinašali razno zelenjavo, sadje in drugo ter tako prispevali k uspehu dela.

Nadvse pa je bil zadovoljen tov. Bordon, ravnatelj istrskega vodovoda, ki vodi ta dela. Partizani so mu pripomogli, da je lahko oprostil skupino 20 delavcev in jih poslal na druge objekte in gradilišča.

Resnica o naši stvarnosti se ne da izbrisati z obrekovanjem in lažmi

Komandant brigade tov. Gruden nam je naročil naj izrazimo tole zaključno misel vseh partizanov in aktivistov, ki so bili na taborjenju.

Zastonj se ob nas in našo ljudsko oblast zaganjajo reakcionarji in kominformisti. Resnica o stvarnosti odločne volje našega ljudstva, ki si tako ustvarja boljše življenjske pogoje, se ne da izbrisati. Pot, ki jo hodi naše delovno ljudstvo, je nadaljevanje poti, ki si jo je začrtalo že leta 1941. Prvi izpit je zelo dobro položilo in je bil izpit dobro zaključene oborožene borbe. Sedaj polaga drugega v gospodarski borbi. Kot prvega, bo tudi tega dobro izdelalo, pa naj je to kapitalistom prav ali ne.

Ob povratku v Koper je bila brigada razpuščena. Prej pa je še zaorila iz vseh grl tista borbena partizanska pesem, ki je vžigala srca in krepila pogum v najtežjih dneh borbe. Odmev te pesmi je odjeknil tudi na morje in pobožal valove, ki so jo ponesli dalje proti Trstu in še naprej....

Ob zaključku taborjenja so vsi člani brigade sestavili in poslali tovarišu Titu sledeče voščilo:

«Ob Tvojem rojstnem dnevu Ti pošiljamo vsi Tvoji vojni tovariši, borci in aktivisti koprskega okraja, zbrani na partizanskem taborjenju v Sečjolah, naše najprisrčnejše čestitke z željo, da bi nas vodil še mnogo let, kakor si nas vodil za časa naše težke NOB, katero smo zmagoslavno zaključili. Danes, ko nas reakcionarni in kominformistični svet obrekuje in sramotno napada, Ti svečano prisegamo, da smo Tebi popolnoma predani in smo pripravljeni na Tvoj prvi poziv kot v času borbe braniti našo zemljo in svobodo, katero znamo samo mi borci, ki smo zanjo prelivali svojo kri, najbolj ceniti. Nikoli ne bomo dovolili, da bi nas tujci, lačni naše zemlje žive izgnali z rodne grude, ki smo jo sami osvobodili.

Sprejmi, dragi naš komandant, naše borbene pozdrave od vseh spodaj podpisanih Slovencev, Italijanov in Hrvatov iz Istre, ki je in ostane naša.

Na položaju — s tabora partizanov in aktivistov koprskega okraja.

Sečjole 25. maja 1950.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Komandant brigade
GRUDEN A. l. r.
in 286 lastnoročnih podpisov borcev in aktivistov.

PIRAN

Kaj je potrebno za izboljšanje prehrane po naših menzah

Dostikrat slišimo od abonentov v ljudskih menzah, kako se pritožujejo nad raznimi napakami poslovanja in slabo hrano. Navadno ob takih prilikah čujemo, da se upravni odbor menze ne hrani v menzi in da se zaradi tega ne zanima preveč za njene težkoče. Drugi razlog, ki ga običajno slišimo je ta, da se zaradi brezbrižnosti upravnega odbora uslužbenci ne zanimajo dovoljno za tečno in zadostno prehrano abonentov. Drugi zopet iščejo vzroke nezadostne prehrane v tem, da oddajajo abonenti manjši različne živilske nakaznice, čeprav prejemajo vsi isto hrano.

Nastane vprašanje, kje je treba iskati vzroke teh pomanjkljivosti in nepravilnosti. Po mojem mnenju je krivda tako na upravnih odborih, kakor tudi na abonentih ter na okolnosti, da so abonenti in upravni odbor med seboj premalo povezani.

V upravni odbor vsake menze naj pride vedno vsaj po en zastopnik sindikatov ter abonentov, ki se hranijo v menzi. Tako bodo odbori lahko na skupnih sestankih reševali vsa vprašanja, ki se tičejo menze in njenega upravljanja. Pred vsem pa bo odbor slišal vedno mnenje abonentov ter njihove morebitne želje. Abonenti morejo postati aktivnejši v tem smislu, da se pričnejo sami zanimati za izboljšanje menze, to je mogoče le na ta način, da sodelujejo v upravnem odboru. Od primera do primera bi bilo umestno, da se zberejo abonenti na množičnem sestanku in na tem razpravljajo o vseh perečih vprašanjih.

Glede razlike v živilskih nakaznicah je treba na vsak način izenačiti količino oddanih živil tako, da tisti ki imajo nakaznice višje skupine, oddajo nekaj odrezkov za živila manj in da s preostalimi odrezki razpolagajo po lastni uvidevnosti. Vsekakor naj bodo v menzah izobešena na vidnem mestu navodila o tem, koliko odrezkov morajo oddati, da bo vsak abonent lahko spoznal poslovanje menz in znal presoditi koliko mu menza lahko nudi.

Torej, samo s sodelovanjem med odborom in abonenti z zanimanjem enih in drugih za uspeh menze ter enakopravnostjo abonentov bomo izboljšali prehrano v naših ljudskih menzah.

Izpred sodišča

Premočan je bil

Pred goriško kazensko sodišče je prišel včeraj znani razgrajač iz Podgore, 29-letni Sitar Emil, ki je v noči 30. decembra lani povzročil v Podgori pravi potres in zbegal mirne vaščane.

Na Silvestrovo je Sitar s svojimi prijatelji popival v gostilni Hvala Zorana in z njimi tudi prijazno kramljal. Med pogovorom pa ga je nekdo izzval gostov, ki so sedeli z njim ob isti mizi, nehote razžalil.

Fantu, ki je po postavi podoben Martinu Krpanu, je razburjena kri oblila možgane in v vistem hipu je preobrnil mizo, za katero je sedel, pobil vse kozarce in steklenice. Očividno ga je žvenketanje razbitega stekla še bolj vznemirilo in v zavesti, da se je prenaglil in se nekoliko osmešil pred vsemi, se je kot preplašena žival zagnal v prodajno mizo in jo preobrnil. Zbegani obrazi, ter hrušč, ki ga je povzročila prevrnjena miza so «junaka» še bolj prestrašili in da bi se izognil tistemu peklu, ki je v nekaj minutah nastal v gostilni, je Sitar pobegnil skozi zadnje okno, razbil stekla in se tem porezal po obrazu in rokah.

Sitar je zapustil gostilno se peskel v prvo hišo; ker pa so bila njena vhodna vrata ob tej pozni uri zaprta, je s svojim krepkim ramenom sunil vanje in jih na mah podrl. Bila je to hiša Brežana Jožefa. V njej je mladenič razbil vse kar mu je prišlo pod roke in povzročil 20.000 lir škode. Ko je tu razgnal tudi njene stanovalce, se je pognal še v sosednjo hišo Brecelj Marije, kjer je uprizoril prav tak pogrom. Pri Brecljevi je povzročil okrog 25.000 lir škode. V gostilni pa 26.000. Vaščani, ki so se zbali, da bi Sitar vso noč nadaljeval z razbijaškim pohodom, so poklicali orožnike. Ti ga takoj stekli za njim, da bi ga uklenili, toda pri prvem poskusu se varnostni organi niso obnesli in morali so po pomoč.

Obsodili so ga na 1 leto 1 mesec in 10 zapora ter na 2.666 lir globe. Poleg tega pa mu je sodišče preklicalo pogojnost, s katero so ga že enkrat prej obsodili zaradi podobnega vedenja.

Oropal je gostoljubnega prijatelja

Papa Robert iz Tržiča se je pred leti na bojišču seznanil z 26-letnim Pirazzijem Kamilom iz Aniella pri Neaplju. Kot vojaka sta bila dobra prijatelja in ko sta se po končani vojni razšla, sta drug drugemu obljubila, da se ne bosta nikdar pozabila. Ko sta si poslednjikrat stisnila roko, sta tudi sklenila, da se bosta obiskala.

Tako se je tudi zgodilo. Po treh letih se je na pragu Papa Roberta prikazal Pirazzi Kamil. Bilo je decembra 1948 leta, prav za božične praznike. Papa je z veseljem sprejel prijatelja v svojo hišo, mu predstavil pravkar zasnubljeno nevesto, ki je bila moževega prijatelja prav tako vesela kot mož sam. Pogostili so ga z vsem najboljšim kar so imeli v hiši in mu zvečer celo odstopili svojo spalnico in se sami zatekli k ženinim staršem. Božične praznike so tako prebili v veseli družbi dragega prijatelja, ki je spal v njihovem stanovanju in jedel pa pri Papovi tašči. Ker se je po praznikih Pirazzi prehladil, je sklenil, da ostane še nekaj dni pri Papu in tako je tudi storil. Nekega jutra pa so ga pri Papovi tašči zaman čakali, da bi prišel k zajtrku, Papa je ves zaskrbljen, da ni prijatelj resno zbolel, stekel v svoje stanovanje. Zvonil je in zvonil, ker mu nihče ni hotel odpreti, se je mož spravil noter skozi odprto okno. V spalnici je v svoje veliko začudenje našel odprte omare, ki so prazne zevale v razneseni sobi. Prijatelja ga je oropal do kosti, kajti odnesel mu je vse perilo, obleke in posteljnino. Razočaran je Papa tatvino prijavil policiji. Skodo, ki mu jo je prijatelj povzročil, je bila okoli 200.000 lir. Poleg tega pa so še pozneje tudi spomnili, da je pretkani Napolitanec pri igranju kvart nekega večera olajšal tudi Papavega tasta Macheda Alojza za tri bankovce po deset tisoč lir, ki jih je imel v levem žepu svojega jopiča.

Policija je takoj po prijavi začela z zasledovanjem predrznega tatu, ki ga je ob pomoči policije drugih mest izsledila nekje v Italiji...

Po informacijah so po njegovi aretaciji zvedeli tudi, da je Pirazzi poklicni tat in da je blago iz Papave hiše odnesel s svojo priležnico.

Obsodili so ga na 3 leta in 6 mesecev zapora ter 20.000 lir globe. Na podlagi odpusta, odrejenega za sveto leto pa so mu pomilostili dve leti zapora.

30 kokošim zavil vrat

V noči 30. marca letos je iz hleva Vižintina Alojza iz Ronk izginilo 30 kokoši. Vižintin je tatvino prijavil orožnikom. Ti so takoj pričeli s preiskavo in ker v Ronkah ni bilo nobenega takega elementa, na katerega bi lahko padle njihove sumnje, so se obrnili po informacije do orožnikov v Tržiču, ki so jih pa takoj opozorili na nekatere sumljive ljudi. Orožniki iz Ronk so tedaj takoj šli v Tržič in preiskali hišo 30-letnega Bezzea Jožefa in že na hodniku našli vrečo z dvanajstimi kokošmi. V hiši je bila njegova sestra Zabadeo Marija, ki se je orožnikom izgovorila, da je kokoši pri njih shranil neki neznanec. Toda orožniki, ki so dobro vedeli, da ženska laže, so jo pričeli tako ostro izpraševati, da je končno priznala, da je kokoši v hišo prinesel njen brat, ki jih je ukradel Vižintinu in da mu je pri tatvini pomagal 31-letni Donadello Viktor. Povedala je tudi, da je nekaj kokoši že prodala gostilničarki Pieri Mariji in Ocretti Lizi iz Tržiča.

Orožniki so žensko skupno z Bezzeo, Donadellom, Pierijevo in Ocrettijevo prijavili sodnim oblastem. Bezzeo in Donadello sta bila obtožena tatvine, Zebedeova pa sprejema ukradenega blaga ter Pierijeva in Ocrettijeva pa, da sta kupili kokoši tatinskega izvora. Bezzea so včeraj na goriškem kazenskem sodišču obsodili na 10 mesecev in 10 dni zapora ter 8000 lir globe, Donadella na 4 mesece zapora in 12.000 lir globe, Zebedeovo na 4 mesece zapora in 4 tisoč lir globe. Pierijevo in Ocrettijevo pa so oprostili, ker nista zakrivili kaznivega dejanja. Poleg tega bodo morali vsi skupno poravnati sodne stroške.

Mladina pošilja voščila maršalu Titu

Našo usodo si kujemo sami pod vodstvom voditelja jugoslovanskih narodov

Naša mladina, zlasti ona, zbrana okoli Zveze antifašistične mladine - ZAM, vidi v maršalu Titu svojega pravega voditelja, vzornika in tovariša. Ceprav bo proslavljal Tito jutri svoj 58. rojstni dan, se počuti mladina v njegovi družbi, v pogovoru o njem tako, kot bi bila njegov sovrstnik.

Od kod ti odnosi? Prav gotovo izvirajo še iz narodnoosvobodilne vojne, ko se je tovariš Tito postavil na čelo gibanju, ki je uteleševalo mladino z vsem njenim žarom idealizma. Tedaj je slonela vsa borba na prijateljski vdanosti, ki so jo čutili borci do svojega vrhovnega voditelja in poveljnika. Med temi in njim ni bilo nobenega prepada, nobenih obzirov, nasprotno, vse je družila ena sama vez: Prepoditi okupatorja in osvoboditi domovino! Za tem urediti svoj lastni dom po načelih pravice in pravičnosti, potencirati socialno noto, podrediti posameznika skupnosti, odstraniti za vselej leglo družbene nesreče: izkoriščanje človeka. Ob teh nalogah je obvladovala prav vse zavest, da je tudi mladina s svojim voditeljem Titom sposobna izvesti ta ogromni program.

Za tovariške odnose med Titom in mladino je pomembno tudi to, da kakor je govoril Tito vsemu mlademu rodu tedaj, ko je bil v gozdovih, v ilegali na terenu, v ječah in taboriščih, in sicer iz srca, tako mu govori danes in tako bo govoril mladim rodovom čez deset in deset let. Mladina bo vselej njegova, v njem bo videla ideal človeka, ki uresničuje njene smele načrte, kot jih je sposoben uresničevati le tisti, kateremu tli vedno zanos mladosti in ki čuti, da ima za seboj vsako leto nove borce, ki so mu pripravljeni slediti, kakor so mu zvesto sledili kot partizani v letih 1941 do 1945.

Čustvovanje naše mladine do maršala Tita se je pokazalo v pravi luči ravno te dni, ko mu je v štafetah po morju in po suhem nesla voščila za njegov rojstni dan. Isto čustvovanje je pokazala v pismih in resolucijah, ki jih pošilja na njegov naslov. Njihova vsebina je enostavna, izraža pa še danes v glavnem isto kot v časih narodnoosvobodilne borbe.

Naj slišimo mladino samo: «Vzgojeni po vzorih naših očetov in bratov, tovariš Tito, ti antifašistična mladina iz *Marezig* pošilja borbene pozdrave iz tiste vasi, ki je že nekdaj stala kot nezavzetna trdnjava proti fašizmu. S Teboj hočemo biti, s Teboj se hočemo boriti, dokler ne bomo dosegli svetlega vzora: miru in svobode po vsem svetu!»

Iz Babičev se glasijo voščila med drugim: «Mi mladi, ki smo se rodili iz isker, ki so sinile izpod Tvojega kladiva in smo danes po krivičnih mejah, ki smo jih sprejeli v korist miru v svetu, ločeni od Tvoje domovine, ki je tudi naša domovina, obljubljamo, da bomo z našimi mladimi silami storili vse, da bomo tudi pri nas čimprej zgradili socializem. Da bi tovariš Tito še dolgo živel in nas vodil še naprej iz zmage v zmago!»

Aktiv iz Pobegov je bil enako iskren, ko je zapisal: «Ti si nas vodil vse kozi težke in krvave borbe za izgon okupatorja in nas vodiš tudi danes na poti za izgradnjo socializma v našem okrožju. — Obljubljamo Ti, dragi maršal Tito, da bomo trdno stali ob Tvoji strani in se borili skupno z ljudsko mladino Jugoslavije proti vsem tistim, ki bi hoteli z lažmi prikriti našo stvarnost».

V Cežarjih se je zbrala mladina na množičnem sestanku in poleg izrazov voščil napisala še tole: «Ne bomo dovolili nikakega barantanja pri zeleni mizi. Našo usodo si kujemo sami. Naši bratje, sestre in očetje, ki so padli med NOB proti okupatorju, so že potrdili in zapečatili našo zahtevo. Od naše zemlje, prepojene s krvjo, ne bomo odstopili niti koraka. — Obljubljamo, da bomo delali in da ne bomo štedili naših zdravih sil po vzorcu mladine Jugoslavije».

Mladinska delovna brigada «Frenk» v Sečjolah, ki izhaja iz svetopeterskega sektorja, in njen štab so obljubili, da bodo delali tako, da bodo dnevno presegali tudi norme in da bodo izpolnjevali vse naloge, prejete od svoje voditeljice KP. Zagotavljajo še, da bodo po svojem povratku domov organizirali takoj drugo mladino, ki bo nadaljevala delo v brigadi. Nato pravi dobesedno: «Naša brigada, ki šteje 70 mladincev in mladink, je napravila v tekmovanju za Tvoj rojstni dan 7661 delovnih ur ter pri tem izkopala 6946 metrov materiala. S tem, da se bomo še tesneje strnili okoli Tebe, bomo postali vedno bolj krepki».

Mladina Topolovca, Zrnjovca in Hrvojev vošči: «Naj Vam naš pozdrav izpoveduje našo voljo pri uresničevanju naših ciljev v borbi za izgraditev srečne bodočnosti».

Iz Nove vasi je šlo to voščilo: «Tovariš Tito! Mladina je bila za časa NOB steber osvobodilnega gibanja, ki je pripeljal naše delovno ljudstvo do zmage. Tudi za časa obnove pomaga mladina pri delu za izgradnjo socializma. V čast Tvojega rojstnega dne smo prispevali s prostovoljnim delom in se odzvali tudi v delovno brigado».

Podobne vsebine so voščila mladine *v Sv. Petru* z dostavkom, da so v času tekmovanja na čast rojstnega dne tovariša Tita napravili 450 delovnih ur in dali 40 mladincev in mladink v mladinsko brigado.

V Pučah pišejo: «Maršalu Titu čestitamo in mu želimo največje uspehe za naprej. Pri tem mu podarimo 559 ur prostovoljnega dela, ker smatramo, da bomo le na ta način dosegli naše končne cilje».

Pionirski odred *v Kostaboni* je po izrazih želja za rojstni dan napisal: «Sedaj hodimo v slovensko šolo, ki jo radi obiskujemo in se pridno učimo. Obljubljamo, da se bomo vedno pridno učili in da bomo vedno branili naš jezik in slovenski narod pred tujimi sovražniki».

Iz Tinjana poudarjajo: «Nikoli ne bomo dovolili, da bi še kdaj teptal fašizem po naši Istri. Danes gradimo nove šole in zadružne domove, v katerih se bomo izobraževali, da bomo enkrat s tem koristili vsej skupnosti».

Enako so se spomnili na voščila naše množične organizacije in člani sindikalnih podružnic. Tako voščijo člani SIAU iz majhne vasice *Labor* med drugim tudi: «Na čast tega dne bomo dali vse sile za izpolnitev enoletnega gospodarskega plana».

Kmetje in delavci vasi *Koštabona* pravijo: «Želimo Vam, kakor tudi vsem jugoslovanskim narodom mnogo uspehov pri graditvi nove Jugoslavije in izpolnjevanju petletnega plana».

Sindikalisti Istrske banke v Kopru voščijo med drugim, da bi tovariš Tito vodil v zdravju in moči svoje narode skozi borbe do končne in popolne zmage socialistične izgradnje Jugoslavije.

Člani podružnic *LIPA, ODPAD in invalidske krojačnice* obljubljajo, da bodo za naprej še bolj strnjeni nadaljevali z delom pri obnovi in pri odstranjevanju pojavljajočih se protiljudskih elementov, da se tako utrdi graditev socialističnega gospodarstva v Istrskem okrožju.

Sindikalna podružnica uslužbencev pravosodnih ustanov voščí med drugim, da bi tovariš Tito še dolgo in s prav takimi uspehi, kot do sedaj vodil jugoslovanske narode v zavestni graditvi socializma, ker s tem kaže pravo pot razvoja narodom vsega sveta.

Sindikalisti pleskarske dekorativne zadruge v Kopru želijo še mnogo let tako neomajno borbo proti vsem zatiralcem človeških pravic.

Prav tako je poslala svoje čestitke mladina iz vasi *Lopar* ter prebivalci vasi *Krkavče* in številne druge organizacije.

Nekaj zgodovine o naseljevanju naših prednikov ob naši jadranski obali

MORJE IN SLOVENCI

BODOČNOST JE NAŠA

S pomočjo Živnostenske banke podružnice v Trstu, so se tedaj tudi razni slovenski pridobitni krogi pričeli zanimati za prosto pomorsko plovbo ter so se kot prva slovenska kompaktna skupina udeležiti pri nakupu in pri obratovanju raznih takih manjših paroplovnih podjetij, kakor n. pr. posebno pri nakupu ladij «Radium», «Conca d'oro», «Zora», «Jadera» in slično.

Prvemu koraku Živnostenske banke je nato sledila tudi Jadranska banka, ki se je pričela zanimati tudi za take in enake pomorske posle, nudeč primorskim in dalmatinskim kapitanom in pridobitnim krogom primerno financielno pomoč. Temu tako upa polnemu razvitku svobodne plovbe je napravila svetovna vojna nenaden katastrofalen konec.

Med svetovno vojno 1914. - 1918. so se posebno v Trstu zbirali v ozkem prijateljskem krogu Slovenci in dalmatinski Hrvati, ki so se zanimali za pomorstvo. Med njimi se je posebno odlikoval Hektor Polić, ki je nekoliko let pred svetovno vojno prevzel vodstvo tedaj male paroplovne akcionarske družbe «Navigazione libera triestina», in to iz rok svojega očeta Mate Polića, ki je bil konec 19. stoletju skozi dobo 10 let nadvse zaslužni predsednik Slovenske čitalnice v Trstu. V nekoliko letih je pok. H. Polić to malo družbo dvignil do največjega razvitka in vpliva in, ko je izbruhnila svetovna vojna, je ležalo v delu v «Stabilimento tecnico triestino» za račun te družbe deset novih ladij, vsaka v nosilnosti preko 10.000 ton.

Pod vodstvom pok. Hektorja Polića se je razpravljalo o ustanoviti nove družbe, kjer bi bil po največjem delu zastopan slovanski kapital. Pod vodstvom Polića in njegovega pok. brata Vladimirja se je skušalo pritegniti kolikor mogoče ladij, ki so opravljale prosto plovbo, da prestopijo v to novo delniško družbo. Računalo se je tedaj z okolnostjo, da bo po končani svetovni vojni nastala velika povojna svetovna konjuktura v pomorski plovbi, ki se je obetala posebno zaradi tega, ker je med vojno toliko ladijskega parka bilo po sovražnih podmornicah potopljenega in uničenega. Na ta način se je zlasti s sodelovanjem Jadranske banke in tedanje podružnice Živnostenske banke v Trstu posrečilo navzlic vojni, po enoletnem delu ustanoviti novo delniško družbo «Ocenia» s sedežem v Trstu. To je bilo 3. aprila 1917. Slovenski del karatistov je imel v upravnem svetu tudi svojega zastopnika. Plovni park družbe je obstajal tedaj iz 10 večjih in 5 manjših ladij. Po svetovni vojni je nastala za družbo glede na aotocita senzermenske pogodbe nevarna situacija. Slo je za njen obstoj. Šele v septembru 1920 je bilo zaradi dogovora med Trumbićem in Bertollinijem končno v načelu odločeno, da bo postala družba «Oceania», katere večji del kapitala je bil v jugoslovanskih rokah, jugoslovanska družba. Leta 1923. se je družba «Oceania» preselila v Jugoslavijo, in sicer si je za svoj sedež zbrala Beograd.

Vidimo, da so se tik pred vojno (1914.) pričeli maloštevilni slovenski pridobitni krogi zanimati za pomorsko trgovinsko mornarico. Slovenski pridobitniki so se združevali z dalmatinskimi Hrvati, ki so sloveli kot priznani pomorski veščaki. Nekaj karatistov je bilo Slovencev. V splošnem pa je bilo zanimanje naše široke javnosti enako ničli. Vsa ta važna vprašanja so pustila dejansko našo javnost hladno in dezinteresirano. Samo posamezni so se našli, ki so se zanimali dejansko za ta vprašanja.

V bivši državni tvorbi se je iz dneva v dan vedno glasneje ponavljala zahteva slovenskega gospodarstva, da se mu že končno ustvari zanj toliko potrebna zveza z morjem, ki je postala že življenjskega pomena. Z nasilnim prisvajanjem vsega Slovenskega Primorja je bila našemu narodnemu telesu zadana globoko rana. S tem je nastal položaj, ki je nujno zahteval usmeritev trgovine v pristanišča, ki so bila najbližja slovenskemu zaledju. Zahteva po zvezi Slovenije z morjem ni bila le nekaj umetno ustvarjenega, temveč nujnost za vse slovensko gospodarsko življenje ki je težilo k morju čeprav se tedaj tega mnogi niso zavedali. Vendar pa so se oglasili nekaterniki, ki so videli, kakšne velike izgube trpi naše gospodarstvo in so postavili zahteve po osamosvojitvi in neodvisnosti. Prenehati bi se moralo s pošiljanjem blaga po tujih železnicah, skozi tuja pristanišča, na tujih ladjah. Spoznali so, da bi mi vse to lahko opravili sami, ker imamo vse pogoje in možnosti, ki nam jih že narava sama nudi, v vsej svoji grobosti, v izobilju. Kot prva točka programa je bila zahteva cestne zveze Ljubljana-Sušak. To cesto bi šele morali zgraditi. Ta misel se je porodila l. 1935. Tako bi nastala najkrajša zveza Slovenije z morjem skozi sušaško pristanišče.

Ker se naša trgovina takrat ni več mogla usmeriti proti Trstu, ki je pred nami ležal kot nerešeno narodno in gospodarsko vprašanje, je iskala nove poti. Svoj izhod na morje in po morju v svet je našla na Sušaku, v takratni najsevernejši luki Hrvatskega Primorja, ki ima sicer najdaljšo pot po morju, zato pa najkrajšo pot v Srednjo Evropo. Tako naj bi Sušak, v nadomestilo za Trst, postal slovenska luka! Takrat je bil Sušak edini slovenski izhod na morje in skozi to luko je šlo veliko slovenskega bogastva-našega lesa.

Konec druge svetovne vojne je napravil temeljite spremembe. Slovensko Primorje, ki je bilo nasilno odtrgano od Slovenskega narodnega telesa, je bilo večidel priključeno k FLRJ. Na naših mejah se je pojavila nova državna tvorba Svobodno tržaško ozemlje. Trst, skozi katerega je šla v predvojnem (1914.) pomorskem prometu nad ena tretjina blaga iz slovenskih dežel in ki je bil tedaj ena izmed desetih največjih luk na svetu, je ostal izven naših državnih meja. Tako smo Slovenci po krivični razsodbi spet ostali brez svojega pristanišča, ki je, kot smo že poudarili, bilo v predvojni dobi po številu slovenskega prebivalstva največje slovensko mesto.

Ljubezen do našega morja ni ugasnila in v srcih slovenskih ljudi nenehno živi vera v boljše in srečnejše življenje, ki mora slediti, tudi za one brate in sestre, ki še niso «pod streho hiše ene».

Slovenci se moramo zainteresirati za svoje pomorstvo, pomorsko trgovino in domačo trgovinsko mornarico, kakor to odgovarja časti slovenskega naroda in upegovi poziciji na tej obali Jadranskega morja!

Živimo ob obali Jadranskega morja in moramo opravičiti našo posest in položaj na morju. Imeti svoje morje, a ne biti orientiran k njemu, pomeni odrekati se vseh neizmernih prednosti, ki jih morje nudi za vse potrebe narodnega in državnega življenja. O naši obali se piše in poje, govori in pripoveduje, njene lepote se filmajo in slikajo. Njo obiskujejo delovni ljudje iz vseh krajev naše domovine, v našem morju se kopajo, sončijo in krepijo. Vse je nekako sentimentalno, romantično, estetsko, higiensko in turistično razpoloženo za naše morje in kraje, toda dalje od tega pa ni šlo. Medtem entuziazem, občutek in hrepenenje po morju, impresije in spomini bivanja na njem niso elementi, ki ustvarjajo popolno pomorsko zavest. Ta bo med našim narodom zavladala šele takrat, ko bo on, razen pretresljajev in emocije duše, z našim morjem povezal tudi svoje materialne interese in potrebe. Šele kdaj naš človek mora priti do spoznanja, da svoj razvitek, blaginjo in bodočnost najdemo le na morju.

Madžari n. pr., ki nimajo svojega morja, so poteptali ne samo hrvatska državna prava in vladarjevo prisego, temveč so na originalni tekst zakona o hrvatsko-ogrski pogodbi iz leta 1867. prilepili košček papirja, da tako Hrvatom zasužnijo Reko! Madžarska vlada in apostolski ogrski kralj in cesar avstrijski sta se s to zločinsko prevaro polastila morja pred mestom Reko. Nato je minister trgovine grof Stefan Szecheny lansiral med Madžare klic «Tengere, Magyar!» (Na morje, Madžari!). Temu klicu so Madžari sledili in so nekaj let kasneje zgradili z ogromnimi stroški svojo trgovinsko mornarico na Reki in uspešno tekmovali z avstrijsko. Na Reki so uredili trgovinsko luko na umetni način, toda na tak, da je bila reška luka poznana vsemu svetu. Tudi zadnji nemški cesar Viljem je vrgel zadnjih devetdeset let med narod klic «Deutschland, deine Zukunft liegt am Meer!» (Nemčija, tvoja bodočnost leži na morju!). Od tiste dobe je datiral temelj nove nemške državne politike, usmerjene k zgraditvi močne vojne in trgovinske mornarice.

Takih in sličnih zgodovinskih primerov bi lahko našteli še več! Dokaz so, da so vsi narodi, tudi oni, ki nimajo morja, težili k morju in po morju v svet!

Mi smo prosti! Mi živimo ob morju! Veje našega naroda so se razprostrle tik do morja! Zato se pa tudi zavedajmo, da živimo ob vedno bijoči žili življenja, ki nikdar ne umre, ki neprestano deluje, nas dviga in vodi k napredku, k kulturi, k boljši bodočnosti!

Naša naloga je preusmeriti slehernega Slovenca k pomorski miselnosti! Druga naša naloga naj bo ustvariti slovensko pomorstvo s slovenskimi mornarji na slovenskih ladjah!

S. B. P.

BOŽIDAR JAKAC

Ob razstavi umetnikovih grafičnih del v **GALERIJI SCORPIONE**

Dr. Fran Šijanec

Lani 16. julija smo slavili 50-letnico rojstva našega najplodovitejšega umetnika na področju grafične umetnosti, slikarja prof. Božidarja Jakca, prorektorja in prvega rektorja Akademije upodabljajočih umetnosti v Ljubljani. Obenem je letos minilo 30. let. odkar je pričel mnogo obetajoči umetnik s svojim študijem in delom na umetniški akademiji v Pragi, ki jo je dovršil z odličnim uspehom leta 1923.

Božidar Jakac se je rodil 16. VII. 1899. v Novem mestu, kamor se je preselil njegov oče, Istran iz naselja Jakci pri Zrenju, mati mu je bila Dolenjka iz Kostanjevice. Gimnazijo je študiral v Novem mestu, maturiral pa je na realki v Idriji kot vojak 1918. Istega leta oktobra sta bili razstavljeni na XV. umetnostni razstavi v Jakopičevem paviljonu dve Jakčevi risbi. V Pragi je bil sprejet naslednjega leta ob vpisu na akademijo v 2. letnik, slikarskega oddelka, 1919.-1921., 3. in 4. šolsko leto (1921-23) pa je študiral grafiko na specijalki pri znamenitem učencu Maxa Klingerja in Munchovem sobojevniku prof. Avgustu Brömse-ju, ki je bil mlademu Jakcu poleg Riharda Jakopiča poglavitni umetniški mentor in učitelj. Praga je bila že tedaj živahno umetnostno središče in zlasti v grafiki je bila vodilnega pomena za slovanski del Evrope. Tedanja avantgardistična ali napredna sodobna umetnost ni v povojni Pragi v ničemer zaostajala za drugimi kulturnimi središči, tako da je ambiciozna češkoslovaška prestolnica postala zelo privlačno zbirališče mladih umetniških in znanstvenih moči, ki si pridobivajo svoje znanje v živahnih mednarodnih stikih in na številnih študijskih potovanjih po svetu. Tudi Jakac je pričel s svojimi potovanji in ogledi že zgodaj in je danes eden naših najbolj razgledanih in preizkušenih umetnikov. Veder temperament, prožnost in tankočutna umetniška natura globoke čustvene sprejemljivosti se družijo z neutrudljivo delavnostjo, z resnobnim spopolnjevanjem in najvztrajnejšim vežbanjem v vseh možnih tehnikah.

Ko je Jakac potoval po Nemčiji, se je v Berlinu seznanil z norveškim komponistom Haraldom Saeverudom, s katerim si je leta 1925. v času svojega bivanja v Parizu, ogledal afriški Tunis. Jakčev oljni portret prijatelja Saeveruda, ki je danes v Narodni galeriji, je nedvomno eno najodličnejših del slovenske portretne umetnosti obče, eden izmed viškov Jakčeve ustvarjalne sile. Po enoletnem bivanju v Parizu, ki mu je odkril usodna, a dragocena spoznanja v stiskah in zagatah moderne evropske umetnosti, se je delno razočarani umetnik z novimi upi vrnil v Ljubljano, kjer je med drugim delom pričel poučevati risanje na srednji šoli. Toda nestrpni slikar, željan novih vtisov, odpotuje 1928 drugič v zapadni svet, spet v Severno Afriko, a naslednjega leta v Združene ameriške države, ki si jih je temeljito ogledal in od koder se je vrnil v domovino šele po dobrih 2 letih (1931). Kasneje je Jakac potoval po Jugoslaviji, bil je večkrat v Italiji, Norveški (1936) in na Madžarskem (1940).

V času svojega bivanja v Pragi in v Ljubljani je ilustriral vrsto pesniških zbirk (A. Gradnik, M. Jarc), mnogo mladinskih in drugih knjig. L. 1923 je izšla prva slovenska izvirna mapa, to so lesorezi Gradnikove zbirke «Pisma». Skupaj s pesnikom Milanom Jarcem je izdal dve knjigi popotnih spominov «Odmevi rdeče zemlje» (1931), monografijo o Jakcu pa je napisal l. 1932 dr. Karel Dobida («Božidar Jakac», Umetniška matica, Ljubljana 1932, XXI + 81 ilustr., tisk. Veit, Domžale). Tako je postal Jakac dejansko utemeljitelj moderne slovenske grafike, zlasti umetniške grafične ilustracije, ki je bila pred njim zelo skromna in nerazvita umetnostna panoga. V razvoju sodobne slovenske umetnosti je Jakčev doprinos pristnih grafičnih izraznih sredstev glede tehnične in umetniške spopolnitve izredno pomemben, saj obsega njegovo plodovito delo, njegova brezprimerna delavnost v zadnjih 3 desetletjih, domala tudi vse vrste grafičnih tehnik, to je lesorez, jedkanico (radiranko), suho iglo, litografijo, monotipijo, kredo. Jakac se je kot slikar posvetil v prvi vrsti portretu v oljni tehniki, kot risar pa je ustvaril zlasti v portretni upodobitvi svoj najodličnejši umetniški opus, delo, ki presega po svoji umetniški dognanosti in plodovitosti tudi ostale snovi in druga tehnična izrazila, izvzemši pastel, kjer je razvil svoj lastni tipični pastelni slog. Jakac se izživlja v svoji klasični pastelni tehniki predvsem slikarsko in barvno in je pri nas prvi udomačil umetniško zadovoljivo pastelno kompozicijo. V pastelu podaja prvenstveno krajinske slike, ki jih je doživljal na svojih številnih potovanjih (cikli iz Afrike, Amerike, Norveške), v pastelu je odkril našo slikovito Dolenjsko z Novim mestom, ki mu je eden najdražjih in najbolj dognanih motivov.

Ogromno delo, ki ga je opravil Jakac v upodabljanju najraznovrstnejših snovi in to od svojih prvih početkov v stalni umetniški rasti in v nezadržnem vzponu, je bilo prikazano na veliki Jakčevi retrospektivni razstavi v 11 dvoranah Moderne galerije julija in avgusta lanskega leta. Prva po osvoboditvi prirejena kolektivna razstava del umetnika posameznika v Sloveniji je nudila zares izčrpen pogled v ustvarjanje ene najznačilnejših in najvidnejših umetniških osebnosti slovenske polmpresionistične generacije. Razstavljenih 480 del (glej katalog razstave) dokazuje, da dolgujemo Jakcu posebno priznanje spričo dosežene umetniške višine, ki je za naše sicer skromne umetnostne razmere vsega upoštevanja vredna.

Nadaljevanje sledi

Splovitev ladje „Australia" v Združenih ladjedelnicah

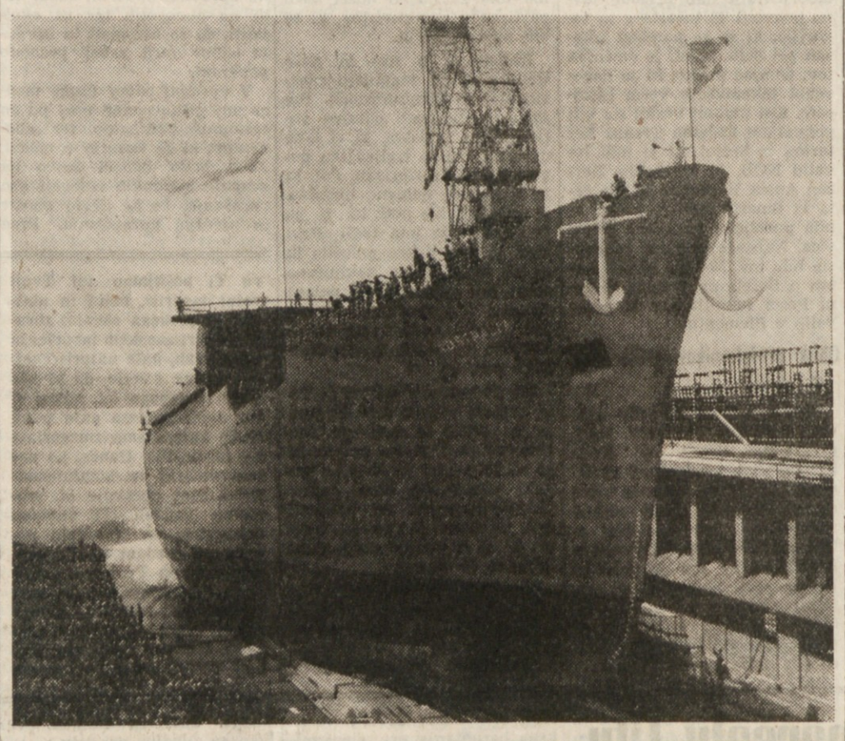

KAKOR JE ZNANO, SO V NEDELJO SPLOVILI V ZDRUŽENIH LADJEDELNICAH MOTORNO LADJO «AUSTRALIA», KI BO POD LLOYDOVO ZASTAVO VEZALA TRST Z AVSTRALSKIMI PRISTANIŠČI

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Trst je trgovsko ali industrijsko mesto?

Tržaški urad ECA je ob drugem letu ERP-a (pravzaprav bo že tretje) izdal posebno publikacijo, ki je po vzorcu ostalih podobnih izšla brez podpisov, z izjemo odgovornega urednika: Mario Polla, gospodarski strokovnjak pokojne «La Voce libera» in izvedenec v vprašanjih «economie utilissime». To mu je nedvomno treba priznati, ker ni baš slabo presedlal...

V njej je najti med drugim tudi uvodnik o ponovnem dvigu Trsta. Težko je reči, kdo ga je napisal — morda celo predstavnik univerze pri ECA? Na vsak način trdi, da je Trst «predvsem trgovsko mesto». Trditev sloni na razlagi, kako se je tukajšnje gospodarstvo razvijalo. O preteklosti ne bomo razpravljali, dejstvo pa je, da je danes tržaško gospodarstvo v krizi, čeprav je statistika prometa za 1949 izkazala enako tonažo kakor l. 1913 najbolj konjunkturnega leta doslej. To pomeni, da trgovska, torej prometna funkcija, ni bistvena, marveč odloča na tehtnici položaj industrije. To je seveda jasno, ako pomislimo na zaposlitev prebivalstva v posameznih panogah. Industrija prevladuje celo že ob koncu avstrijske dobe, poslej pa popolnoma.

Članku meni nadalje, da položaj «emporija» odseva gospodarsko - politične izpremembe zaledja in da «suverenost nad teritorijem nima pomena», pristavlja pa, «nasprotno, če odvzamemo vzroke vznemirjenj, prispeva k pomirjenju področja in daje možnost soudeležbe pri gospodarstvu države» (seveda zapadne sosede). Bistveno je marveč vzdrževanje prometa s Podonavjem in s čezmorjem. To da bo doseženo, «ko evropski narodi ne bodo videli zgolj svojih krajevnih meja, marveč se bodo prilagodili interesom vse Evrope, t. j. bodo vsi sprejeli načelo evropskega sodelovanja». Besedovanje, zadiši močno po Sforzi, Coudenhove - Calergiju in podobnih utopistih, ki jih gospodarsko življenje kaj malo ceni. Na meji raznih idej in sistemov, kakor je Trst, treba priti z drugačnimi besedami, razen ako se hoče diktirati. Sicer je pa vse zaman: kakor ti v gozd, tako iz gozda, kolikor ugodnosti nudiš gospodarstvu, prometu, tujim interesentom, na toliko odziva smeš upati.

Bistvena je seveda pohvala ERP-prometa. Govori se, da delajo ladjedelnice, navkljub težavam, ki vladajo na tem področju v Italiji (slaba tolažba), z 68 odstotki kapacitete. Najbolj je poudarjen pomen «Aquile», ki bo postala «ena najmodernejših čistilnic Evrope». Ne manjka «modernizacija škledenjske železarne, ki bo imela v 1951 svoje nove naprave dokončane», bodoča tovarna čevljev, cementa in - centrala za mleko.

Nato pa — kljub vsemu — druga stran medalje: «nedvomno so odseki, ki beležijo zastoj, prav tako delo ni povzelo povsod tistega tempa, ki bi si ga želeli. Tudi obstaja pojav brezposelnosti(!). Toda sledi zdravilo za vse kritike in svarilo obenem: «najposebnejši pogoji naše cone, nestalnost mednarodnega položaja, ki vpliva na trgovino». Vse to seveda resnega človeka ne prepriča...

V BELJAKU SEJEM "na meji treh držav,,

Iz Beljaka poročajo, da bodo priredili v dneh od 22. do 30. julija t.l. sejem pod naslovom «Razstava na meji treh držav v Beljaku». Razstava bo obsegala izdelke obrti, industrije in poljedelstva ter delež trgovine. Razstava bo mednarodnega pomena in se je bodo udeležili razstavljalci iz ITALIJE: pokrajine Videm in Gorica, TRSTA, SLOVENIJE in iz raznih avstrijskih dežel.

Indeks borznih tečajev

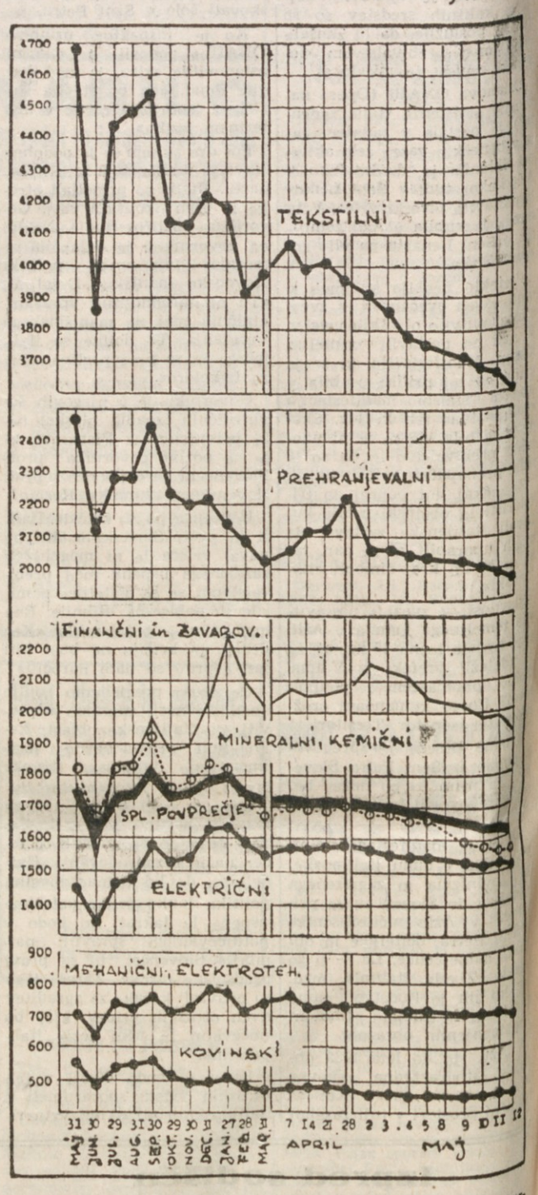

Zadnje dneve so pričeli močno popuščati tečaji, zlasti na borzi v Rimu. Nekateri menijo, da je vzrok špekulacija določenih finančnih skupin, domokratični italijanski tisk pa vidi v tem reakcijo borz na splošno neugoden položaj industrije. Zlasti ker se zdi, da je bila pot Merzagore v New York, kjer je skušal pripraviti ameriške kapitaliste do investicij v italijansko gospodarstvo, zaman. Na skici, ki kaže perspektivni razvoj tečaja papirjev posameznih industrijskih panog, je splošna tendenca k padanju očitna. Najmočneje se izraža pri papirjih tekstilne industrije, ki je trenutno v največji krizi celo glede oddaje notranjemu trgu, potem ko je popolnoma propadla v izvozni tekmi na inozemske trge. Močno je padlo nazadovanje pri prehranjevalni industriji, v skladu s padanjem cen agrarnih pridelkov. Najugodnejše tečaje beleži papirji elektroindustrije, ki je monopolistično trdno povezana in ustvarja zasebnemu kapitalu velike profite. Metalurgija pa se že od lani opoteka.

POCENITEV MASLA NE VELJA ZA "ELASTIČNE,, TRŽAŠKE TRGOVCE

Te dni smo ugotovili, da so nazačovale cene svežemu maslu. Posebna komisija pri milanski Trgovinski zbornici, ki redno določa cene mlečnim izdelkom, je te dni določila ceno navadnemu lombardskemu maslu na 630.- lir kg, finejšemu pa na 700.- lir. V Mantovi so dne 11. t. m. zabeležili najnižjo ceno 525.- lir kg, v Reggio Emiliji pa celo na 515.— lir kg.

Vzroki pocenitve so ugodne klimatske razmere (padavine), ki so povzročile zadovoljivo rast krme, naraščanje števila živine in večjo proizvodnjo mleka, torej padec cen mlečnim izdelkom sploh, zaradi česar so prodelovalci pričeli izdelovati več masla, in končno tendenca mednarodnega trga, ki pritiska cene navzdol.

Vsega tega v Trstu še ni dovolj občutiti: tržno poročilo dne 15. t. m. navaja cene od 700 do 1030 lir za kg in je torej kakor vedno, močno nad povprečjem Italije. Reklamni napisi veljajo v resnici za manj vredno blago — ker so pač tržaški trgovci «elastični»! Ali se ne bi malce odvadili tega?

VISOŠKA KRONIKA

SPISAL: Ivan Zavadlav

62

Agata je napravila križ, se sklonila, stisnila srajčico okrog nog in pogumno stopila v vodo. Pri kraju je bila drobna sipa in lahko se je hodilo. Potem pa so se pričele škrljavke, da jo je bodlo, ko je stopala po njih. Že ji je segalo čez kolena, da so se pokazali zaokroženi udje in da je že nekaj njenih las plavalo po površini.

Gledalcem je zastajala sapa. Takrat je zavpila mati mesarica:

«Obrni se, revišče, saj si že v vodi! — Obrni se, pa prideš živa na suho!»

Ker se Agata za klic ni zmenila, se je raztogotila mesarica: «Saj nisi gluha!»

In tudi druge so vpile: «Obrni se!»

Zmeden bi bil v takem položaju vsak človek in tudi Agato je to kričanje gotovo še bolj spravilo v zmedo. Naprej je silila, zašla je v curek, da je voda zašumela okrog nje in da jo je prav hitro izpodneslo. Naenkrat je ležala deklica v valovih, pa se je spet vzdignila, oblačilce se je bilo tesno oprijelo njenih udov in prav kakor brez vsake obleke je stala pred svojimi sodniki.

Množice so otrpnile in niti glas ni prišel iz črnih krdel. Takrat se je zgodil čudež — kaj drugega ne morem zapisati.

Tik vode je rasel jesen in star je že moral biti, ker je vrh kazal suho vejevje. Pri tolikem šumu, pri tolikem številu zbranih ljudi je bil sedel na suho vejo mladi muhovček. Ni se bal ne vpitja ne množic. «Cek!» je dejal in se je spustil z jesena. Agati okrog glave se je poganjal za muščicami, ki jih je mrgolelo po zraku. Tudi dve lastovki sta se pripodili nizdol po Poljanščici ter parkrat zaplesali okrog dekliča, o katerem smo že skoraj vedeli, da ne pride živa iz vode. — O tem se je pozneje govorilo še leta in leta. — Loško ženstvo je padlo na kolena in glasno je zadonela molitev svetega očenaša. Mene pa vse to ni presunilo in še vedno se mi je v duši oglašalo: «Morda pa je le kriva—»

Sedaj je Agata poskušala, da bi bredla naprej. In res je zabredla kaka dva koraka v curek, pa se je videlo, da vode ne bo premagala. Takrat sem imel priliko, da sem prav natanko opazil, kako je škof Joannes Franciscus dvignil roko in dal znamenje z njo. Na to znamenje je grajski lovski mojster, ki je bil obenem grajski ribič, kaj spretno odrinil z malim čolničkom od kraja ter ga obrnil proti globočini. V tem je moč valov izpodnesla Agato, da je hitro izginila pod površino. Ljudstvo je kričalo, lovski mojster pa je z vso silo veslal proti kraju, kjer se je deklica potopila. Schwaiffstrikg in njegova gvardija so vpili: «Mir, ljudje, mir!»

Takrat je bilo, da sem tičal jaz ob bregu, prav kot da bi imel na vsaki nogi težko železje, in z mesta se niti premakniti nisem mogel. Takrat pa se je tudi zgodilo, da je brat Jurij v obleki in obutvi skočil v vodo. — Okrog njega je završalo in visoko je zapljuskalo, da sem, ker sem tičal v bližini, prišel pod ploho, in da sem bil moker ravno tako kakor on, ki je že plaval sredi valovja. Parkrat se je pognal, pa je bil pri nji, ki se je bila sredi globočine spet prikazala. Z močno roko se je je oklenil, z drugo pa je delal mogočne kroge, da sta bila prav kmalu pri kraju, kjer je bila voda plitva. Tu je postavil dekleta na mehko sipo in dejal:

«In sedaj, Agata, prosim te v imenu Boga, stopaj, da prideš živa iz vode!»

Ali je Agata umela ali ne, ne vem. Parkrat se je vendar prestopila, a večkrat se ji treba ni bilo, ker se je loško ženstvo ulilo s proda proti nji; še v vodi jo je obstopilo s svojimi telesi ter jo zakrilo pred gledalci, da ni mogło nepoklicano oko gledati njene premočene in le slabo oblečene postavice. Pred sodniki so jo vzele iz vode in jo tako rekoč odnesle z nesrečnega kraja. Tudi Jurija so klicale, da mora ž njimi, ker je premočen in se mora preobleči. Kamor je prišlo to krdelo, povsod je ljudstvo stopalo s prostora, dokler je niso prenesli do Wohlgemueta, kjer gospodinja ni prej odnehala, da so jo položili v široko in mehko zakonsko posteljo Wohlgemuetove matere.

Pri teh prizorih se ni mogla krotiti mati Bergantova. V plitvi vodi je obtičala in, ko so tovarišice odnesle dekliča, je dvignila pesti proti sodnikom in na vso moč zavpila:

«Ne boste je gledali več, vi stari grešniki! In ti plesnivi Frueberger, če že češ s šivankami šivati človeška telesa, krpaj svoje! Ti ničvrednež!»

Zabučal je smeh naokrog in še celo Joannes Franciscus je na rdečem svojem stolu nekoliko zategnil usta. — Tako so se loške žene in dekleta vedle ob tisti priliki!

Zapišem tole: Naj preteko stoletja za stoletji, loško ženstvo pa naj ohrani tisto dušo, kakor jo je nosilo v sebi v Gospodovem letu 1695, ko je bila ta duša svetla kakor zlato in čista kakor žarki sonca! Da bi me nebo uslišalo! (Ta prošnja je bila uslišana).

Nekaj gledalcev je odšlo za Agato, ker ni bilo več kaj posebnega pričakovati, ko je bila prišla živa iz vode. Čakalo pa jih je še mnogo, ker so škof in sodniki še vedno mirno sedeli, in ti so morali vendar izreči sodbo.

Nadaljevanje sledi

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska št. 73-38
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 29-477. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.
NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska - Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST